26
2

Philatelica

2026/2

Tartalom:

Dán János:	Legújabb felfedezések a pesti tarifával és postaforgalmunk újra indításával kapcsolatban 1945 – 1946	1
Dr. Lővei György	A műegyetem földközi tengeri körrepülése – Gerle-repülés	22
Vendel József:	Egy ballonposta provizórium a bécs-hedrahely ballonrepülés 1901.8.23.	30
Vendel József:	A postatörténet legnagyobb portóhiánya	33
Hírek		35

Szerkesztő: Szücs Károly, Mafitt tagja és a Gervay alapítvány kurátora
Fordítás: …, Vendel József

Tanácsadás és lektorálás:
Mervyn Benford, a Mafitt és a Hungarian Philatelic Society in Great Britain (HPSGB) tagja
Dr. Lővei György, a Mafitt korábbi elnöke

.

Legújabb felfedezések a pesti tarifával és postaforgalmunk újra indításával kapcsolatban 1945 - 1946

DÁN JÁNOS (BUDAPEST)

1. EGY LEVÉLTÁRI KUTATÁS EREDMÉNYEI

Azt szokták mondani, aki keres az talál. Velem is ez történt, addig kerestem amig megtaláltam a hetven éve elveszettnek hitt és ez idáig nem kutatott 1945 és 1946 évek Budapesti Postaigazgatóságának megmaradt irat anyagát pár budapesti postahivatal irat anyagával együtt (Bp. 2. 70. 72. 112. 114. 741 és 742. postahivatalok). A postaigazgatóság dokumentumait 1956 előtt Sugár István röviden kutatta, de talán az óta senki. Igaz Sugár minden munkájában azt írja később, hogy az 1956-os nagy levéltári tűzben ezek az iratok teljesen elégtek. A téves információ miatt, mindenki azt hitte ez idáig, hogy nem érdemes keresni ezeket a dokumentumokat. Szerencsére nem ez történt, csak részben semmisültek meg ezek az iratok. Nem tudható, hogy Sugár István honnan kapta ezt a téves információt. Ezek az iratok poros állapotban (még galamb tollat is találtam az ügyiratok közt), elfeledve hevernek egy levéltári raktár mélyén úgy, ahogy azt több mint 70 éve a postaigazgatósági dolgozók elcsomagolták. Pedig olyan kincsek lapulnak bennük, amelyek sok eddig megválaszolatlan kérdésre adnak hiteles és pontos választ, valamint sok teljesen új információ szintén megtalálható bennük.

2. A POSTAIGAZGATÓSÁG IRAT ANYAGÁNAK TÖRTÉNETE

Az iratoknak kalandos élete volt. Az őrzési helyük a Dob utcai igazgatóság épületében, egy - egy speciálisan irattárnak kialakított helyiségben az alagsorban és a 7. emeleten volt. Itt őrizték az összes postai iktatókönyvet 1850-től és az iratanyagot 1910-től. Az ostromot veszteségek nélkül átvészelték az iratok. A Dob utcai épületbe a Kereskedelem és Közlekedésügyi Minisztérium /KKM. / költözött 1945 május hónapban, ekkor 24 óra állt rendelkezésre, hogy mindkét irattárat kiürítsék. Az iratokat a Hársfa utcai kapualjba és a tető nélküli tornaterembe hordták. Több ügyiraton is látható víz nyoma, az nem tudható, hogy ez a szabad ég alatt töltött időszakban, vagy a levéltár oltásakor került a papírokra. Innen egy részüket (kb. 40-50%) átszállították később a Verseny utcai igazgatóság épületébe. A többit járműhiány miatt akkor nem tudták. Később a maradékot is sikerült átszállítani. A teljes iratanyag ekkor 3-4 vasúti vagont töltött volna meg. 1952-ben az iratanyagot leselejtezte a posta és az Országos Levéltár várban lévő épületébe szállították. Itt kutatta közvetlen a forradalom előtt rövid ideig Sugár István az anyagot (1945 év februártól - áprilisáig tudta átnézni a postaigazgatóság iratanyagát). 1956 november 6-án délután a Margit-szigetről kilőtt szovjet

tűzérségi gránátok csapódtak a levéltár épületébe, amelynek következtében tűz keletkezett. A harcok miatt az oltás nagy nehézségekbe ütközött és e miatt sikertelen volt több napon keresztül. Végül 12-én tudták eloltani, de még utána is több napig izzott. A több napig tartó tűzben felbecsülhetetlen dokumentumok égtek el. A forradalom után Sugár István azt a tájékoztatást kapta, hogy az igazgatóság irat anyaga teljesen megsemmisült, így azt a továbbiakban nem kutatta. Pedig az iratanyag 1945-46 éveket magában foglaló része megmaradt, majd később átkerült a Budapest Főváros Levéltárába, ahol nekem sikerült megtalálnom és kutatnom. /10.788/1945./ Az is igaz, hogy az iratanyag egy része a tűz martaléka lett, mert nagyon sok év teljesen hiányzik (pl. 1924, 1925, 1926, 1927) és vannak évek, amelyek erősen hiányosak. 1888 – 1923 közötti évekből összesen egy kisdoboznyi iratanyag maradt meg, amelyben 1888 évből statisztikák vannak 0.03 iratfolyóméterben és 1914 – 1923 közötti időszakból összesen kb. 10 – 12 db. 0.08 iratfolyóméternyi személyzeti ügyirat található. Az igazgatóság iktatókönyvei csak 1944 évtől találhatóak meg a levéltárban, tehát az 1850 - 1943 közötti évjáratok megsemmisültek. Majdnem 100 év igazgatósági iktatókönyve égett el. Az iratanyag mára már nagyon hiányos, de még így is olyan információkat tartalmaz, amelyek máshonnan már beszerezhetetlenek.

De nézzük ezeket az új felfedezéseket, amelyek kiegészítik és megerősítik a Philatelica 2023/1. számában megjelent cikkemet.

Tervezem a két cikk egybeolvasztását, hogy egy minden információt tartalmazó cikk szóljon erről az időszakról.

1945.

1. Hatvan 1. postahivatal ideiglenes gumibélyegzője

Január 3. Hatvan 1 postahivatal megkezdte működését ezen a napon. /3.410/1945./

/Fortepan 175231/

2. 1945. január 18. Pestet elfoglalja a Vörös hadsereg

Január 20. Pestújhely 1 postahivatal megnyitott a nagyközönség részére. /241/1945./

Január 23. Aranyi Gyula, Palotás postahivatal postamesterét szolgálatba menet az Orczy utcában orosz katonák feltartóztatták és elvitték először Gödöllőre, majd február 9-én Debrecenbe. Felesége kéri a postát, hogy elengedésére a megfelelő lépéseket tegyék meg. Ilyen és hasonló elhurcolásokról további 11 jegyzőkönyv fentmaradt.

Január 24. Eddig csak leírásból ismertük, de most sikerült egy eredeti példányt megtalálni a

Magyar Postaigazgatóság Munkabizottsága által kiadott első rendeletből. Ezen kívül a 2. 3. és a 7. számú rendeletek eredeti példányai is fennmaradtak a levéltárban. /30/1945./

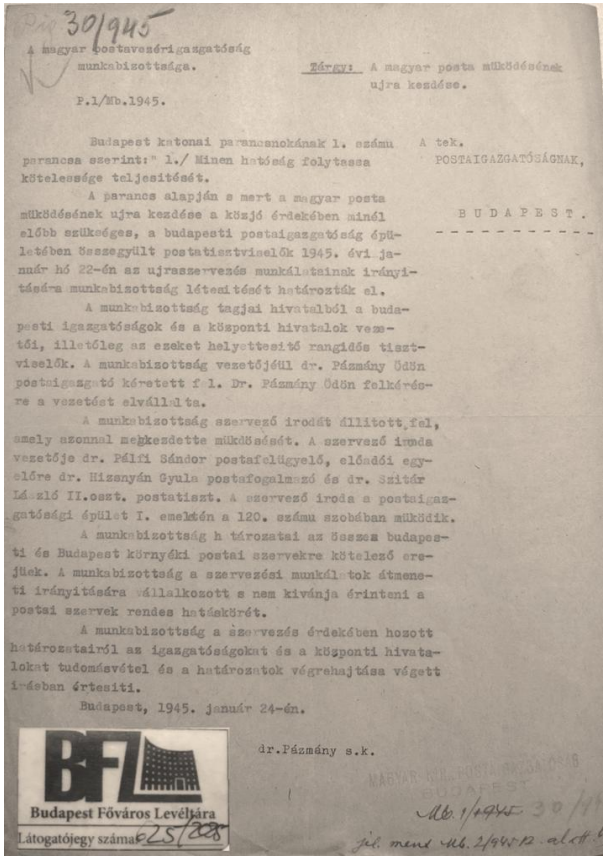

A magyar postavezérigazgatóság
munkabizottsága.

Tárgy: A magyar posta működésének
újra kezdése.

P.1/Mb.1945.

Budapest katonai parancsnokának 1. számú parancsa szerint:" 1./ Minden hatóság folytassa kötelessége teljesítését.

A parancs alapján s mert a magyar posta működésének újra kezdése a közjó érdekében minél előbb szükséges, a budapesti postaigazgatóság épületében összegyűlt postatisztviselők 1945. évi január hó 22-én az újraszervezés munkálatainak irányítására munkabizottság létesítését határozták el.

A munkabizottság tagjai hivatalból a budapesti igazgatóságok és a központi hivatalok vezetői, illetőleg az ezeket helyettesítő rangidős tisztviselők. A munkabizottság vezetőjéül dr. Pázmány Ödön postaigazgató kéretett fel. Dr. Pázmány Ödön felkérésre a vezetést elvállalta.

A munkabizottság szervező irodát állított fel, amely azonnal megkezdette működését. A szervező iroda vezetője dr. Pálfi Sándor postafelügyelő, előadói egyelőre dr. Hiszmyán Gyula postaforgalmazó és dr. Szitár László II.oszt. postatiszt. A szervező iroda a postaigazgatósági épület I. emeletén a 120. számú szobában működik.

A munkabizottság h tározatai az összes budapesti és Budapest környéki postai szervekre kötelező erejűek. A munkabizottság a szervezési munkálatok átmeneti irányítására vállalkozott s nem kívánja érinteni a postai szervek rendes hatáskörét.

A munkabizottság a szervezés érdekében hozott határozatairól az igazgatóságokat és a központi hivatalokat tudomásvétel és a határozatok végrehajtása végett írásban értesíti.

Budapest, 1945. január 24-én.

dr.Pázmány s.k.

Budapest Főváros Levéltára
Látogatójegy száma: 25/208

/Budapest Főváros Levéltára/

3. A Magyar Postaigazgatóság Munkabizottságának P.1/Mb.1945. sz. rendelete. Ez a rendelet így eredeti formátumban még nem jelent meg sehol.

Még az nap kiadta a munkabizottság a 2. számú rendeletét, amelyben a postai szervek munkájával kapcsolatos határozatok szerepeltek. Az első pont: „A megszállott *(nem felszabadított!!)* területre eső minden budapesti és Budapest környéki postai szerv azonnal éledjen fel." A 4/f. pont foglalkozik a helyi és környéki levélforgalom minél előbb való megkezdésére előkészülettel (levélszekrények felderítése, levélgyűjtési, szétosztási és kézbesítési eszközök és berendezések rendbehozatala.) /31/1945./

Január 25. A munkabizottság 3.P./Mb.1945. számú határozatai. 7. pontja: A használhatatlanná vált levélszekrényeket lehetőleg minél előbb le kell szerelni és a lehetőség szerint meg kell kezdeni a kijavításukat. Egyidejűleg intézkedni kell a levélszekrényekben esetleg bent lévő levelezés azonnali összegyűjtése iránt, ugyanakkor a levélszekrényre szalagot kell felragasztani a következő felírással: „Figyelem! Levelét még ne dobja be, postaforgalom egyelőre még szünetel." /32/1945./

/Internet/

4. 1945. februári budapesti utcakép romokkal és látszólag sértetlen postaládával.

Január 27. A munkabizottság rendeletére érkezett napi jelentés a szervezési munkáról beszámol

a romok eltakarításáról és a jelentkezett dolgozók megfelelő igazolvánnyal való ellátásáról. /31/1945./

Február folyamán a következő hivatalok adnak le létszámjelentést az igazgatóságnak: Bp. 4. 5. 7. 8. 10. 53. 62. 70. postahivatalok és a Mozgóposta főnökség Keleti Pu.

Február 1. Budapesti Postaigazgatóság Munkabizottsága kiadja a P.7/Mb-1945 számú rendeletét. Tárgya: Illetmények kifizetése /2/1945./

Február 6. Pestszentlőrinc 1 postahivatal ezen a napon kezdte meg a működését az orosz katonai parancsnokság engedélyével. A hivatalt a közönség részére megnyitotta és a visszamaradt levelezést kézbesítette. Értékcikk árusítást és helyi kézbesítést végzett. Az nap levélzárlatokat indított a hivatal Vecsés, Üllő, Monor, Pilis, Albertirsa, Cegléd 2, Szolnok 2, Nyíregyháza 2, Debrecen 2 és Békéscsaba 2 hivatalok részére. A zárlatok az illető helység és a közelében fekvő helyiségek közönséges levélpostai anyagát tartalmazta. A levélkötegeket csomagolópapírba csomagolva adták át az állomásfőnökségnek, akik vonatvezetők útján továbbították azokat. /33/1945./

Pestszenterzsébet 1 hivatal is megkezdte a munkát. /33/1945./

Február 8. 8 órakor megkezdődik a Budapest 72 postahivatalban (Keleti Pu.) a romok felmérése és eltakarítása. A hivatalt ideiglenes hivatalvezető vezeti. Az épületet összesen 46 tüzérségi találat érte, amelyből 22 a tetőzetet, 24 az épület falát rongálta meg. A teherliftet találat érte, üzemképtelen. A kis gépekben (bélyegzőgépek, írógépek, távírógépek) kár nem keletkezett, hiánytalanul használhatóak. Január 13-án orosz katonák hatoltak be az épületbe, lezárt helyiségeket törtek fel és az ott lévő dolgok nagy részét magukkal vitték. Többek közt készpénzt és értékcikkeket, melyek értéke 15.066.-pengőt tett ki.

A főpénztárban a pénzmaradvány és az értékcikkek hiánytalanul megmaradtak.

Az ostrom alatt a hivatal óvóhelyén kibombázott és Budáról itt rekedt 30 hivatali alkalmazott volt. Ők őrszolgálatot szerveztek és óránként váltásban párosával a hivatal két bejáratánál őrködtek, ezzel jelentősen mérsékelve a fosztogatásokból eredő károk mértékét. /22/1945./

Éjjel 3 órakor a hivatalba betört 3 orosz katona és az ott tartózkodó személyzetet el akarták vinni. A rendőrfőkapitány által kiállított igazolványt érvénytelennek nyilvánították. Hosszasan tusakodtak a személyzettel, végül reggel az orosz pályaudvari parancsnokságról bélyegzős iratot vittek, hogy jogosan vannak ott. Erre elmentek az oroszok a személyzet nélkül. /44/1945./

A budapesti postahivataloknál rendelkezésre álló készpénz mennyiség 27 millió pengő, ebből 23 millió a Bp. 7 postahivatal trezorjában volt. /33/1945./

Február 9. Kispest 1 számú hivatal február 6-án levélzárlatot kapott Cegléd 1 hivataltól, ezért az orosz katonai parancsnokságtól a hivatal a megnyitását kérte, amit megkapott. Csak helyi levélforgalom van. Van villanyvilágítás, 1,5 millió pengő készpénz és a teljes értékcikk készlet épségben megmaradt. /44/1945./

9-én 128 fő dolgozott a 72-es hivatalban, 14-én 362, 15-én már 414, 17-én 420 fő volt a ténylegesen dolgozó személyzet létszáma és 823 fő volt a szolgálattételre jelentkezők száma, akiket eredeti állomáshelyükre tovább irányítottak.

Február 10. Bp. 72-es hivatal megkapta az első levélköteget (levélzárlatot) küldönc útján Pestújhelyről. /94/1945./

Újpest 2 postahivatal ezen a napon megkezdi működését. A hivatal január 10-ig működött, majd az orosz bevonulás miatt bezárt. A hivatal dolgozói január 11-től az Újpest 1 postahivatal romeltakarítási munkálataiban vettek részt, egészen február 10-ig. /14/1945./

Február 12. Bp. 72-es hivatal ezen a napon levélköteget kapott Pestszentlőrinc 1 hivataltól. Szintén ezen a napon érkezett Tápiószecső postahivataltól negyed kilónyi levél és levelezőlap. A levélköteget futár hozta. /94/1945./

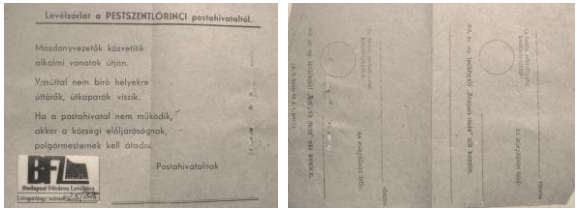
Levélzárlat a PESTSZENTLŐRINCI postahivataltól.

Mozdonyvezetők közvetítik alkalmi vonatok útján.

Vasúttal nem bíró helyekre úttörők, útkaparok viszik.

Ha a postahivatal nem működik, akkor a községi előljáróságnak, polgármesternek kell átadni.

Postahivatalnak

/Budapest Főváros Levéltára/

5. A február 12-én a Bp. 72-es postahivatalba érkezett Pestszentlőrinc 1 postahivataltól kapott levélzárlat fedőlapja, amelyet a postahivatal átküldött a jelentésével együtt a postaigazgatóságnak, így megmaradt. A fedőlap egy postai nyomtatvány hátoldalára készült.

Február 13. Kispest 1 postahivataltól érkezett egy köteg levelezés a Bp. 72-es hivatalnak. /94/1945./

Február 14. Pestújhely küldött ismét egy köteg levelet Bp. 72-es hivatalnak. Ezen a napon jelentés érkezett a hivatalhoz, hogy Újpesten megindult a postaforgalom. A hivatalban orosz katonai cenzor működik. /94/1945./

Február 15. Megjelenik az újjáalakult Magyar Postavezérigazgatóság 1. Ált./1945. számú rendelete, amelyet Pápai, a magyar posta újjászervezésével megbízott vezető írt alá. /75/1945./

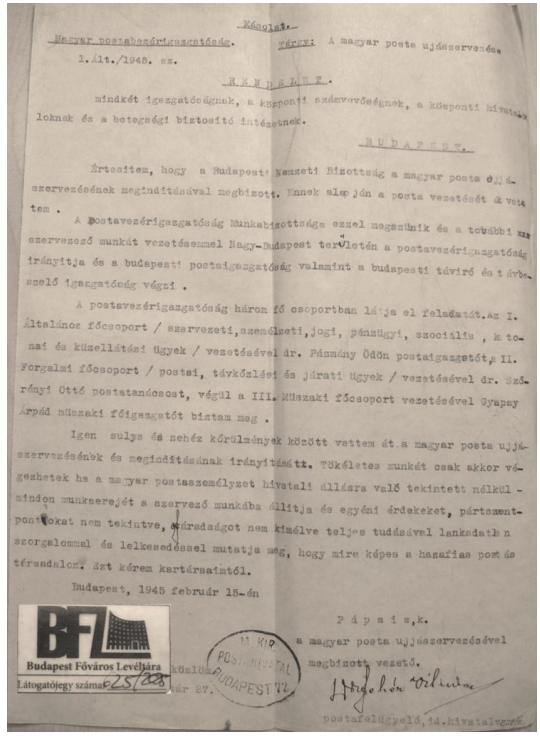
Kémolat.

Magyar postabezérigazgatóság. Tárgy: A magyar posta ujászervezése

1.Ált./1945. sz.

R E N D E L E T.

mindkét igazgatóságnak, a központi számvevőségnek, a központi hivatalok loknak és a betegségi biztosító intézetnek.

B U D A P E S T.

Értesitem, hogy a Budapesti Nemzeti Bizottság a magyar posta újjászervezésének megindításával megbizott. Ennek alapján a posta vezetését át vettem.

A Postavezérigazgatóság Munkabizottsága ezzel megszünik és a további szervezező munkát vezetésemmel Nagy-Budapest területén a postavezérigazgatóság irányitja és a budapesti postaigazgatóság valamint a budapesti táviró és távbeszelő igazgatóság végzi.

A postavezérigazgatóság három főcsoportban látja el feladatát. Az I. Általános főcsoport / szervezeti, személyzeti, jogi, pénzügyi, szociális, katonai és küzellátási ügyek / vezetésével dr. Pázmány Ödön postaigazgatót, a II. Forgalmi főcsoport / postai, távközlési és járati ügyek / vezetésével dr. Szőrényi Ottó postatanácsost, végül a III. Műszaki főcsoport vezetésével Gyapay Árpád műszaki főigazgatót biztam meg.

Igen sulys és nehéz körülmények között vettem át a magyar posta ujjászervezésének és megindításának irányitását. Tökéletes munkát csak akkor végezhetek ha a magyar postaszemélyzet hivatali állásra való tekintett nélkül - mindon munkaerejét a szervező munkába állitja és egyéni érdekeket, pártszentpontokat nem tekintve, száradságot nem kimélve teljes tudásával lankadatlan szorgalommal és lelkesedéssel mutatja meg, hogy mire képes a hazafias postás társadalom. Ezt kérem kartársaimtól.

Budapest, 1945 február 15-én

P á p a i s,k.

a magyar posta ujjászervezésével megbizott vezető.

Budapest Főváros Levéltára

Látogatójegy száma: 625/2008

M. KIR. POSTAHIVATAL BUDAPEST 72.

postafelügyelő, id. hivatalvezető

/Budapest Főváros Levéltára/

6. 1945. február 15-én az újjáalakult Magyar Postavezérigazgatóság 1. Ált./1945. számú rendelete.

Február 16. A Bp. 72-es postahivatal iktatókönyve szerint ezen a napon történt a forgalom újbóli felvétele, levélzárlatok indítása. /45. iktatókönyv/

Február 17. Ezen a napon a MÁV Rákoson zárlatokat vett át.

A Bp. 72 hivatalban a romeltakarítást befejezték. A személyzet hóeltakarítást és a hivatalban

rekedt anyagok szétválasztását és feldolgozását végezte.

A postaigazgatóság kiadja a 84/1945.-1/a. számú körrendeletét, amelyben felszólítja a működő hivatalokat a rendszeres (heti) jelentéstételre a szervezési munkáról. A Bp. 72 postahivatal készpénzkészlete 1.396.395,40 pengő, az értékcikk készlete 5.921.763,85 pengő, ebből postai értékcikk 1.176.759,86 pengő.

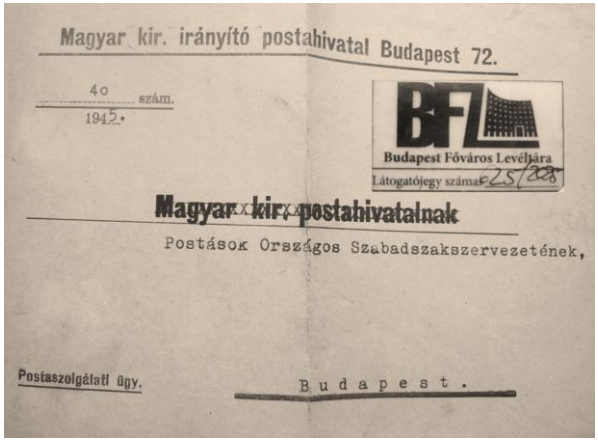
Magyar kir. irányító postahivatal Budapest 72.

40 szám.
1945.

Budapest Főváros Levéltára
Látogatójegy száma: 25/208

Magyar kir. postahivatalnak

Postások Országos Szabadszakszervezetének,

Postaszolgálati ügy.

Budapest.

/Budapest Főváros Levéltára/

7. 1945. februárjában a Bp. 72-es postahivataltól feladott postaszolgálati levél, jóval a hivatalos forgalom megindulása elött

Február 20. A Bp. 62, 70, 72 és 741 számú postahivatalokból 150-200 embert 30-40 kézikocsival a Dob utcai igazgatóság épületéhez rendelnek szemétfuvarozás céljából. /97/1945./

Az ezen a napon kelt jelentésből kiderül, hogy a Bp. 72-es postahivatal honnan kapott levélzárlatokat:

- Mátyásföld Postahivataltól 2 levélzárlat, február 12. és 13. indítási napokkal. Egyikben 4 db. másikban 24 db. ajánlott levéllel.

- Monor postahivataltól február 12-én indított levélzárlatot adott át a Keleti pu. állomásfőnökség. A levélzárlat címzése „Posta Budapest" volt. A levélzárlat Mendén, Gyömrőn, Monoron és Péterin feladott részben bélyeggel, részben készpénzzel bérmentesített levelet és levelezőlapot tartalmazott, amely Budapestre és környékére szólt.

- A hivatal egyik postatisztje hozott a hivatalba február 12-én egy levélcsomagot, amelyet a kunhegyesi elöljáróság a postatiszt öccsével küldött Budapestre. A levélcsomagban lévő levelezőlapok „Felülbélyegzés – Kunhegyes Elöljárósága" és keltet mutató bélyegzőkkel voltak ellátva.

- Rákos pu. naponta küldönc kiküldését kéri, hogy az ottani hivataltól a Hatvan felől teher- és katonavonatokkal érkező levelezést átvehesse. Mivel a hivatal ilyen küldöncöt nem tud indítani, átmenetileg Bp. 10-es hivatal küldi a küldöncöt. A Gödöllő és Bp. között február 17-én megindult a rendszeres vonatforgalom lehetővé teszi már, hogy Rákos postahivatal a Keleti pályaudvarra közvetlen küldje be a levélzárlatokat. Keleti pu. átadja azokat a Bp. 72-es hivatalnak. /27/1945./

/Frotepan 211063/

8. A ritka vonatközlekedés miatt a szerelvények túlzsúfoltak voltak, még a tetőn is utaztak.

Február 21. A Budapest 90 postahivatalban talált kályhát átszállítják a Bp. 72-es hivatalba.

Kispest 1 postahivatal jelentése szerint a hivatal január 5-ig működött. 6-án és 7-én erős tűzérségi tüzet kaptak, ezért nem tudtak nyitva lenni. 8-án bejöttek az oroszok ezért még mindig zárva voltak. A hivatalt végül február 12-én megnyitották a közönségnek. Tehát a hivatal összesen 6 napig volt zárva az ostrom miatt. Hihetetlen! /84.1945./

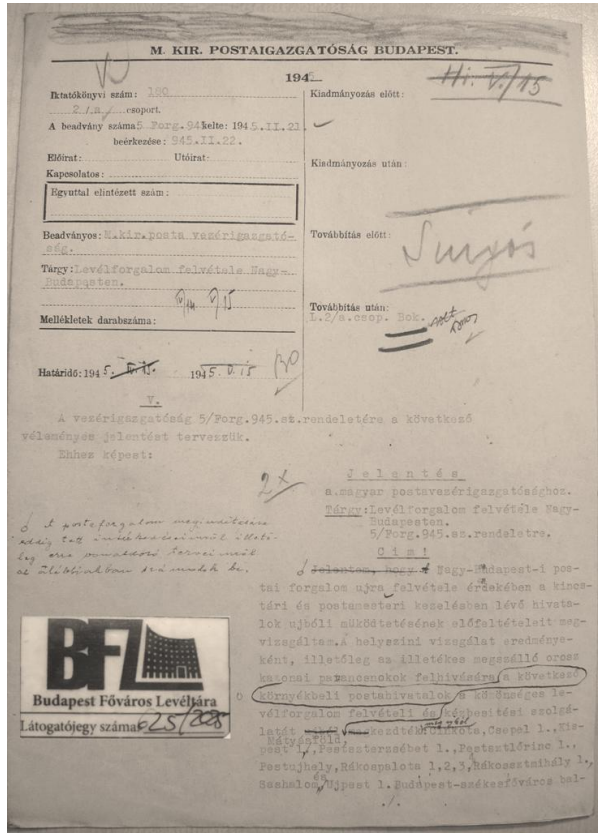

M. KIR. POSTAIGAZGATÓSÁG BUDAPEST.

194

Iktatókönyvi szám: 180 2./a. csoport.

A beadvány száma: 5 Porg. 94 kelte: 1945.II.23. beérkezése: 945.II.22.

Előirat: Utóirat:

Kapcsolatos:

Egyuttal elintézett szám:

Beadványos: M.kir. posta vezérigazgatóság.

Tárgy: Levélforgalom felvétele Nagy-Budapesten.

Mellékletek darabszáma:

Határidő: 1945. II. 15.

Kiadmányozás előtt:

Kiadmányozás után:

Továbbítás előtt:

Továbbítás után: I./a/a.csop. Bok.

V.

A vezérigazgatóság 5/Porg.945.sz.rendeletére a következő véleményes jelentést terjesztjük.

Ehhez képest:

Jelentés

a magyar postavezérigazgatósághoz.

Tárgy: Levélforgalom felvétele Nagy-Budapesten. 5/Porg.945.sz.rendeletre.

Cím!

Budapest Főváros Levéltára

Látogatójegy száma: 625/2018

/Budapest Főváros Levéltára/

9. A 180/1945. számú ügyirat, amelynek tárgya a „Levélforgalom felvétele Nagy-Budapesten” és 1945. február 21-én kelt. A cím ellenére csak a pesti oldalról van szó az ügyiratban és elsősorban a kézbesítési és járat lehetőségekkel foglalkozik, valamint a március 2-án megnyíló postahivatalokkal. A pesti tarifáról nincs szó az ügyiratban.

Február 22. Budapest 10. postahivatal jelentése: A hivatalban a munkát január 15-én kezdték

meg. A Kőbánya Alsó pályaudvarra orosz katonai vonatokkal érkező anyagot beszállítják a hivatalba, nem kézbesítenek, a tovább menő anyagot továbbítják Bp. 72 és 741 hivataloknak. A levelezés nagy része az Alföldről (Monor, Cegléd, Szentes, Szarvas, Nagyszénás), kisebb része a hatvani vonalról érkezik. Eddig kb. 10.000 levélküldemény érkezett. Fűteni nem tudnak. /84/1945./

Február 24. 10 órakor a Bp. 72-es postahivatalt bekapcsolták a vasúti villanyszolgáltatásba, így már volt áram a hivatalban. A vasútnak ekkor már volt árama, a városban még nem indult el a villanyszolgáltatás. A hivatal a Bp. 62-es postahivatalnak a levélzárlatokat gyalogosan hátizsákban vitte át. /84.1945./

Február 26. Ezen a napon indul meg a közönséges levélpostai küldemények napi egyszeri kézbesítése Budapest bal partján (Pest). A küldeményeket a házmestereknek kézbesítik, akik azt átadják a lakóknak. Az át nem vett küldeményeket másnap a házmesterek visszaadják a kézbesítőknek. /209/1945./

Ezen a napon jelentette Csepel 1 postahivatal, hogy a hivatalban a romeltakarítást befejezte és felkészült a forgalom felvételére. Már kapott zárlatot 23-án Pestszenterzsébet 1 hivataltól, amit kézbesítettek is. Indítottak is zárlatot Pestszenterzsébet 1 hivatalhoz. /240/1945./

Budapest 1 postahivatalban (Várban) az ostrom alatt tűzérek voltak és a hivatalban 36 lovat szállásoltak el. A hivatal lezárt páncélszekrényében 3.333.239.- pengő maradt meg az ostrom után. /20.588/1945./

Vác 1 postahivatal jelentése. 1944. december 8-án jöttek be az oroszok, 12-én megbízták a hivatal vezetőjét a munka elkezdésére. /630/1945./

Február 27. Újpest 1 postahivatal jelentése: Az oroszok január 10-én jöttek be. 11-én megkezdtük a romeltakarítást. Február 7-én Újpest – Rákospalota viszonylatban elindult a postaforgalom. A helyi forgalmat a régi díjszabás szerint február 9-én indították. A hivatal összes bélyegzője megvan. /84/1945./

Február 28. Bp. 10-es hivatal jelentése: Gyalogjáratokat indítanak Bp. 72 és 741 postahivatalokhoz. Február 23-án Kőbánya Teher pályaudvarra 1500 db. levél érkezett a következő feladási helyekről: Cegléd, Nagykőrös, Kecskemét, Kiskunfélegyháza, Pécs, Szekszárd, Mohács, Villány, Bátaszék, Tiszazug, Tápiószecső. A Bp. 72 és 741 hivataloktól 400 db. küldeményt szállítottak a Kőbánya Teher pályaudvarra. Február 28-án 500 levél érkezett a Bp. 62-es hivataltól. /84/1945./

Március 1. Ezen a napon Bp-Vác között jegyzékelő menetet indítanak. A jegyzékelő menet útján a Bp. 62 hivatal levélzárlatokat indít: Újpest 1, Dunakeszi, Alag, Alsógöd, Göd, Felsőgöd, Sződ és Vác 1 postahivatalok részére. A Bp. 62 zárlatban csak Nagy-Budapest területére szóló levelezést továbbíthat, mert Pesten még nem indult meg a távolsági levélforgalom. Az ilyen küldeményeket Újpest 1 hivatalhoz irányítják. /I.Ad/181/1945./

Március 2. Ezen a napon állítják fel a postás népkonyhákat, ahol a postások ételt kaphatnak. Ne feledjük nagy éhínség volt ekkor a városban.

Budapest 8. postahivatal jelenti, hogy a felvételi szolgálatot ezen a napon megkezdte, de villany és fűtés nincs a hivatalban. /84/1945./

Március 3. Kátai Ferenc járatkísérőt a Bp. 62-es hivatalhoz menet orosz katonai járőr igazoltatta. Egy civil tolmácsolására elengedte.

393/1945.2/a. számú rendelet. Hirdetmény. Nagy-Budapesten közönséges és ajánlott levélforgalom megindulása címmel. Itt sikerült az eredeti postaigazgatóság által a hivatalokhoz kiküldött rendeletet megtalálni. Ebből a rendeletből készítették el az újságok a megindulásról szóló kis cikkeiket. /77/1945./

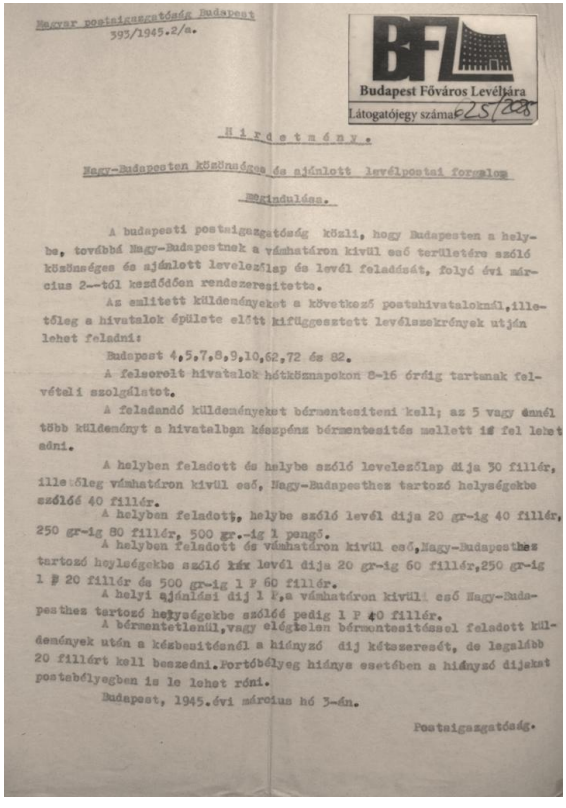

Magyar postaigazgatóság Budapest
393/1945.2/a.

Budapest Főváros Levéltára
Látogatójegy száma: 25/208

H i r d e t m é n y.

Nagy-Budapesten közönséges és ajánlott levélpostai forgalom
megindulása.

A budapesti postaigazgatóság közli, hogy Budapesten a helybe, továbbá Nagy-Budapestnek a vámhatáron kívül eső területére szóló közönséges és ajánlott levelezőlap és levél feladását, folyó évi március 2-től kezdődően rendszeresítette.

Az említett küldeményeket a következő postahivataloknál, illetőleg a hivatalok épülete előtt kifüggesztett levélszekrények útján lehet feladni:

Budapest 4,5,7,8,9,10,62,72 és 82.

A felsorolt hivatalok hétköznapokon 8-16 óráig tartanak felvételi szolgálatot.

A feladandó küldeményeket bérmentesíteni kell; az 5 vagy ennél több küldeményt a hivatalban készpénz bérmentesítés mellett is fel lehet adni.

A helyben feladott és helybe szóló levelezőlap díja 30 fillér, illetőleg vámhatáron kívül eső, Nagy-Budapesthez tartozó helységekbe szóló 40 fillér.

A helyben feladott, helybe szóló levél díja 20 gr-ig 40 fillér, 250 gr-ig 80 fillér, 500 gr.-ig 1 pengő.

A helyben feladott és vámhatáron kívül eső, Nagy-Budapesthez tartozó helységekbe szóló ~~kér~~ levél díja 20 gr-ig 60 fillér, 250 gr-ig 1 P 20 fillér és 500 gr-ig 1 P 60 fillér.

A helyi ajánlási díj 1 P, a vámhatáron kívüli eső Nagy-Budapesthez tartozó helységekbe szóló pedig 1 P 40 fillér.

A bérmentetlenül, vagy elégtelen bérmentesítéssel feladott küldemények után a kézbesítéskor a hiányzó díj kétszeresét, de legalább 20 fillért kell beszedni. Portóbélyeg hiánya esetében a hiányzó díjakat postabélyegben is le lehet róni.

Budapest, 1945. évi március hó 3-án.

Postaigazgatóság.

/Budapest Főváros Levéltára/

10. 1945. március 3. 393/1945.2/a. számú eredeti rendelet a levélpostai forgalom megindulásáról

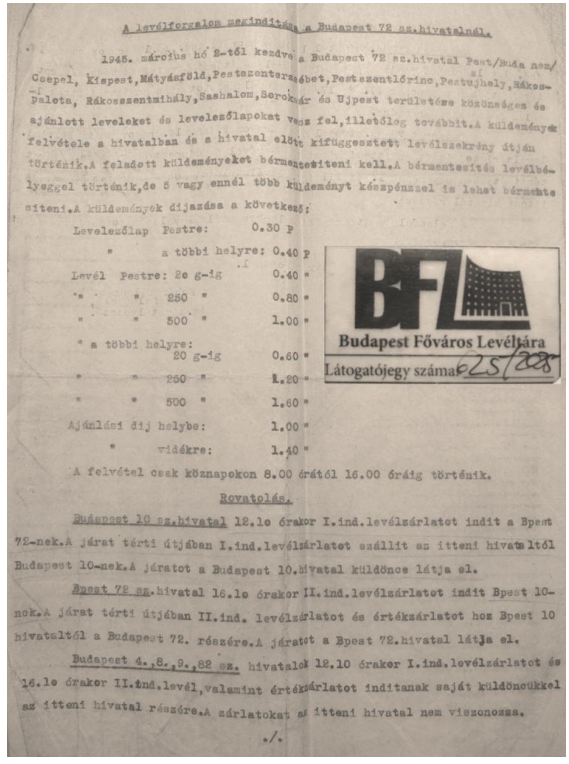

A levélforgalom megindítása a Budapest 72 sz.hivatalnál.

1945. március hó 2-től kezdve a Budapest 72 sz.hivatal Pest/Buda nem/ Csepel, Kispest, Mátyásföld, Pestszenterzsébet, Pestszentlőrinc, Pestújhely, Rákospalota, Rákosszentmihály, Sashalom, Soroksár és Újpest területére közönséges és ajánlott leveleket és levelezőlapokat vesz fel, illetőleg továbbít. A küldemények felvétele a hivatalban és a hivatal előtt kifüggesztett levélszekrény útján történik. A feladott küldeményeket bérmentesíteni kell. A bérmentesítés levélbélyeggel történik, de 5 vagy ennél több küldeményt készpénzzel is lehet bérmentesíteni. A küldemények díjazása a következő:

Levelezőlap Pestre:	0.30 P
" a többi helyre:	0.40 P
Levél Pestre: 20 g-ig	0.40 "
" " 250 "	0.80 "
" " 500 "	1.00 "
" a többi helyre: 20 g-ig	0.60 "
" " 250 "	1.20 "
" " 500 "	1.60 "
Ajánlási díj helybe:	1.00 "
" vidékre:	1.40 "

A felvétel csak köznapokon 8.00 órától 16.00 óráig történik.

Budapest Főváros Levéltára
Látogatójegy száma: 25/208

Rovatolás.

Budapest 10 sz.hivatal 12.10 órakor I.ind.levélzárlatot indít a Bpest 72-nek. A járat téri útjában I.ind.levélzárlatot szállít az itteni hivatal től Budapest 10-nek. A járatot a Budapest 10.hivatal küldönce látja el.

Bpest 72 sz.hivatal 16.10 órakor II.ind.levélzárlatot indít Bpest 10-nek. A járat téri útjában II.ind. levélzárlatot és értékzárlatot hoz Bpest 10 hivataltól a Budapest 72. részére. A járatot a Bpest 72.hivatal látja el.

Budapest 4.,8.,9.,82 sz. hivatalok 12.10 órakor I.ind.levélzárlatot és 16.10 órakor II.ind.levél, valamint értékzárlatot indítanak saját küldönckkel az itteni hivatal részére. A zárlatokat az itteni hivatal nem viszonozza.

./.

/Budapest Főváros Levéltára/

11. 1945. március 1-én a levélforgalom megindulásáról szóló belső rendelet a Bp. 72. sz. hivatalnál.

Jól olvasható, hogy a hivatal a következő helyiségekbe vesz fel küldeményeket: Pest /Buda nem/ Csepel, Kispest, Mátyásföld, Pestszenterzsébet, Pestszentlőrinc, Pestújhely, Rákospalota, Rákosszentmihály, Sashalom, Soroksár, és Újpest. Tehát csak Pestre és Nagy-Budapest pesti oldalon lévő helyiségeibe, vidékre nem. Érdekes még a díjszabásnál a „Levelezőlap Pestre" és „Levél Pestre" leírás.

A fenti belső rendeletben Pest szerepel többször is, ez azért fontos, mert előző cikkem után többen kifogásolták a pesti tarifa elnevezést, mondván, hogy ilyen közigazgatási hely nem létezik, valamint a főváros neve Budapest és nem Pest. Ennek ellenére úgy látszik, hogy a korabeli iratokon még is ezt az elnevezést alkalmazták a postai dolgozók. Tehát a pesti tarifa elnevezés nem ördögtől való.

A Duna jobbpartjára /Buda/ szóló küldeményeket további intézkedésig a Budapest 741. számú postahivatal tárolja, az ilyen küldeményeket az említett hivatalhoz kell továbbítani. /77/1945./

Március 5. A Bp. 72-es hivatalba Dunaföldvárról érkezett zárlat, amely a Bp. 741-es hivatalnak szólt, a zárlatot továbbították. /84/1945./

/Fortepan 211076/

12. Hidak hiányában csónakon közlekedtek az emberek Buda és Pest között a Dunán.

Március 7. Csónak közlekedésére kér engedélyt az igazgatóság. Postai csónak (6 személyes) közlekedését kérték az orosz katonai parancsnokságtól Pest és Buda között, a Margit és Lánchíd közötti részen lévő kikötőhellyel.

Hatvan 1 postahivatal jelentése: február 28-ig 9.008 db. közönséges- és 260 db. ajánlott küldeményt vett fel, valamint 10.984 db. közönséges- és 97 db. ajánlott küldeményt kézbesített a hivatal. /84/1945./

A Budapest 72 postahivatalba két zsák levelezés érkezett gépkocsival, amelyet az új nemzeti hadsereg katonái adtak fel. Nagy részük tábori postai levelezőlap volt. /84/1945./

Ezen a napon Miskolcra vonat indult. /84/1945./

Március 8. A Keleti Pu. mozgóposta főnökség jelentésében szerepel a már működő postahivatalok névsora: Alag, Albertirsa, Alsógöd, Bp. 4. 5. 7. 8. 9. 10. 62. 72. 82. 114. 741. 3., Ceglédbercel, Csepel 1, Csömör, Dunakeszi, Farmos, Felsőgöd, Göd, Gödöllő, Jászberény, Kerepes, Kispest 1, Kistarcsa, Kóka, Monor, Nagykáta, Nagytarcsa, Pilis, Pestszenterzsébet 1, Pestszentlőrinc 1, Pestújhely, Rákoscsaba 1, Rákoshegy, Rákospalota 1. 2. 3. 4., Rákosszentmihály 1, Sashalom, Sződ, Tápiógyörgye, Tápióság, Tápiósüly, Tápiószecső, Tápiószele, Tatárszentgyörgy, Tóalmás, Újpest 1, Újszász, Üllő, Vác 1, Vecsés. /84/1945./

Budapest 82. hivatal ezen a napon kelt jelentése szerint, a felvételi szolgálatot március 2-án megkezdte, kezdetben alig volt forgalom, amely mostanra már beindult. A hivatalban rekedt küldeményeket szétszedték helyi és vidéki küldeményekre. Az ajánlott küldeményeket vasládába zárták és a hivatalban őrzik. /84/1945./

13. 1945. március 8-án Budapestről, a Rendőr Főkapitányságtól Rákospalotára feladott levelezőlap.

Március 12. Ezen a napon, a jelentés szerint, összesen 424 fő dolgozott a Bp. 72-es postahivatalban, amelyből 258 tisztviselő és 166 altiszt volt.

A Budapest 53 postahivatal megnyitott a nagyközönségnek. /84/1945./

Budapest 10 postahivatal a következő közönséges levélzárlatokat kapta:

Március 1. 300 db. a Bp. 62-től
Március 2. 250 db. a Bp. 62-től
Március 3. 225 db. a Bp. 72-től
Március 5. 610 db. a Bp. 741-től
és 400 db. a Bp. 72-től
Március 6. 700 db. a Bp. 72-től
Március 7. 250 db. a Bp. 72-től
és 80 db. a Bp. 741-től

A Bp. 10-es hivatal március 2 – 7 között 128 db. ajánlott küldeményt vett fel és 162 db. ajánlott küldeményt kézbesített. /639/1945./

Március 14. Bp. 72-es postahivatal jelenti az Igazgatóságnak, hogy a hivatalhoz egyre nagyobb számban érkeznek orosz katonai tábori postára szóló küldemények. Intézkedést kér. Az igazgatóság válaszából kiderül, hogy az ilyen orosz tábori postai küldeményeket a Múzeum u. 11. alatt működő orosz katonai parancsnokságon kell leadni, a hivatalnak nem szabad a küldeményeket lebélyegezni. /92/1945./

Március 15. Budapest 10 postahivatal jelentése: március 8 -14 között 157 db. ajánlott levelet vettek fel és 214 db. ajánlott levelet kézbesített a hivatal.

Március 16. Postaigazgatóság jelentése: a pesti postahivatalokban a napi átlag felvétel 11-20 kg. közönséges- és 90-100 db. ajánlott küldemény.

A központi Járműtelepen a leszerelt postaládákból 43.300 kg. levelet szedtek ki.

Budapest – Kunszentmiklós között vonatpár közlekedik.

A következő postahivatalok nyíltak meg: Bp. 53, Ecser, Gyömrő, Maglód, Magdolnatelep, Mende, Pécel, Péteri, Puszta Szentistván, Rákoskert, Rákoskeresztúr, Szentlőrinckáta, Szentmártonkáta, Szőlőnyaraló, Tápióság, Újpest 2, Úri. /84/1945./

/Fortepan 45598/

14. A Bakáts téren, a mostani IX. ker. Önkormányzat épülete előtt, egy leszerelt postaláda két tartó lába látható (nyíllal jelölve). A sérült postaládákat leszerelték és a Posta Járműtelepre szállították javításra.

Március 18. 248.Ált./1945 számú körrendelet. A vezérigazgatóság vezetőhelyettesi minőségben dr. Udvarhelyi Ödön postatanácsost bízta meg.

Március 22. Budapest 62 postahivatal jelentése: Ajánlott levelet naponta átlag 200 db-ot vesznek fel. Március 16-án 465 db-ot. /84/1945./

Március 23. 129. Ált./1945. Körrendelet a fizetési előleg kifizetésének korlátozásáról. A Körrendeletben a posta pénzügyi helyzetére és a még nem kialakult létszámviszonyokra hivatkozva rendeli el az előlegek kifizetésének korlátozását.

Ezen a napon a Budapest 72-es hivatal orosz katonai autóval szállított 1 zsák közönséges küldeményt kapott Pécsről. A zsák súlya 6,5 kg. volt. /84.1945./

A Ferenc József híd megnyitásának köszönhetően először tudott levélpostát szállító zárlat Pestről a budai 114-es postahivatalhoz átmenni. A 16 zsáknyi járatot egy emberi erővel vontatott kariol kocsival (ló vontatású csomag kézbesítő kocsi) vitték át. A zsákokban a Budapest 2, 3, 112 és 114 kézbesítő hivataloknak szóló zárlatok voltak. /84/1945./

/Fortepan 5832/

15. Az ideiglenesen helyreállított Ferenc József híd (ma Szabadság híd), amelyen az első zárlatot átvitték Pestről Budára

Március 24. 1002/1/a-1945. számú körrendelet. A budapesti postaigazgatóság budai kirendeltségének vezetőjévé Módos Elemér postaigazgatót nevezték ki.

Március 29. Budapest 10 postahivatal ajánlott levél forgalma március 22 – 28 között 539 db. felvett és 155 kézbesített ajánlott küldemény volt. /84/1945./

Március 30. Budapest 62 postahivatal március 23 – 29 között napi 7-8000 db. küldeményt kézbesített. /84/1945./

Április 2. Ettől a naptól kezdve Budapest – Szolnok között levélzárlatokat közvetítő vonat közlekedik. /84/1945./

Április 11. 2138-2/b-1945. Postaigazgatósági rendelet. Megindul Budapesten és Nagy-Budapest területén a helyi és egymásközötti viszonylatban a postautalvány, csekk és postatakarék be- és kifizetések a működő postahivatalokban.

16. 1945. április 7-én Rákosszentmihályról Budapestre feladott levél a pesti tarifának megfelelő Nagy-Budapestre érvényes bérmentesítéssel

Postautalványok bérmentesítési díja		
-tól	-ig	Díj
	100 P	1 P
100 P	500 P	2 P
500 P	1000 P	4 P
1000 P	2000 P	6 P
2000 P	3000 P	9 P
3000 P	4000 P	12 P
4000 P	5000 P	15 P
Csekkbefizetési díjak		
-tól	-ig	Díj
	100 P	60 f
100 P	500 P	1 P
500 P	1000 P	2 P
1000 P		3 P
Csekk, utalvány kifizetési díj		
	100 P	50 f
100 P		1 P

17. A díjszabás a rendeletből, ez idáig nem jelent meg sehol sem

Április 12. Budapesti postaigazgatóság jelentése: április 5-11 között megnyílt postahivatalok: Baglyasalja, Bocsárlapujtő, Cered, Domony, Etes, Karancsalja, Salgótarján, Somoskőújfalu, Zagyvapálfalva, Zagyvaróna. /84/1945./

Április 13. Új postahivatal nyílik meg ezen a napon a pesti oldalon:

Bp. 50. X. Pongrácz úti fővárosi kislakásos bérházak I. sz. ép. volt a címe az ostrom előtt. Most a Közellátási Kormánybizottság épületében, mint zártkörű III. osztályú hivatal nyílt meg. /5.011/1945./

Április 17. 77/1945. sz. rendelet. A küldemények portózásáról szóló rendelet, amelyben felhívják a hivatalok figyelmét, hogy a hiányzó díj kétszeresével kell portózni és a legkisebb portó összeg 20 fillér. Portóbélyeg hiányában rendes bélyeg is használható.

3219/2/a. 1945. körrendelet. A hatóságok (minisztériumok, állami hatóságok) Budapesten feladott levelezését a távolsági forgalomban (Nagy-Budapest területén kívül) akadálytalanul továbbítani kell. Ekkor még Pestről nem lehetett a hivataloknak Nagy-Budapesten kívülre küldeményeket továbbítani. /410/1945./

Április 24. Bp. 62 hivatal jelenti, hogy az Orosházáról 22-én Nyugati pályaudvarra élelmiszerekkel érkezett Fa 668 sz. mozgóposta kocsi. Másnap a hivatalnál orosz őrnagy közölte, hogy a Bp-Nagyvárad-Kolozsvár-Ploesti-Jassy orosz mozgóposta részére mozgóposta kocsira van szüksége. Az Fa 668 sz. mozgóposta kocsit átvizsgálta és közölte, hogy a fenti okból igénybe veszi. Kis idő múlva mozdony jött a kocsiért és a 82 számú vonatba besorolták és elvitték. Júliusban még mindig az oroszok használták a mozgóposta kocsit. /4.413/1645./

Április 25. Ezen a napon indul el a pesti oldalon a levélgyűjtési szolgálat.

Április 28. A postaigazgatóság 4729-2/b-1945. számú körrendelete „A belföldi távolsági levélforgalom megindulása” címmel. Az igazgatóság a körrendeletben közli a postahivatalokkal, hogy április 29-től a Magyar Kereskedelmi és Közlekedésügyi Miniszter rendelete értelmében Budapest területéről a távolsági levélforgalom megindul. A következőket rendelik el ezzel kapcsolatban:

1./ Budapest területén az összes közönséges és ajánlott levelet nyitva kell feladni.

2./ Feladó köteles nevét és lakcímét olvashatóan feljegyezni a küldeményekre.

3./ Budapest területén levélpostai küldeményeket közvetlenül a mozgópostánál nem lehet feladni. A mozgóposta kocsik levélgyűjtő szekrénye Nagy-Budapest területén áthaladva zárva tartandók.

4./ A nem helybe szóló levélpostai küldeményeket továbbítás végett a Budapest 62, illetve 72 hivatalhoz kell irányítani. A levélzárlatra feltűnően fel kell jegyezni, hogy ellenőrzés végett.

Egyben értesíti a hivatalokat, hogy május 1-től új díjszabás lép életbe. Eddig nem volt ismert az 1. számú inflációs díjszabásnak a rendelet száma, mert ez nem jelent meg a Postai Rendeletek Tárában. Tehát az 1. inflációs tarifát a **4729-2/b-1945.** számú körrendelettel léptették életbe. Ez is új felfedezés az igazgatóság irat anyagának segítségével. /517/1945./

A postaigazgatóság 4719-2/a-1945. számú közleménye a budapesti postamesteri hivatalok megnyitása. Május 2-tól a következő postahivatalok kezdik meg működésüket, ezek is mind a pesti oldalon:

Bp. 48. VI. Aradi u. 6.

Bp. 56. XIII. Váci út 39.

Bp. 97. IX. Mester u. 13.

Bp. 99. X. Üllői út 120-122.

Bp. 508. V. Gróf Tisza István u. 2.

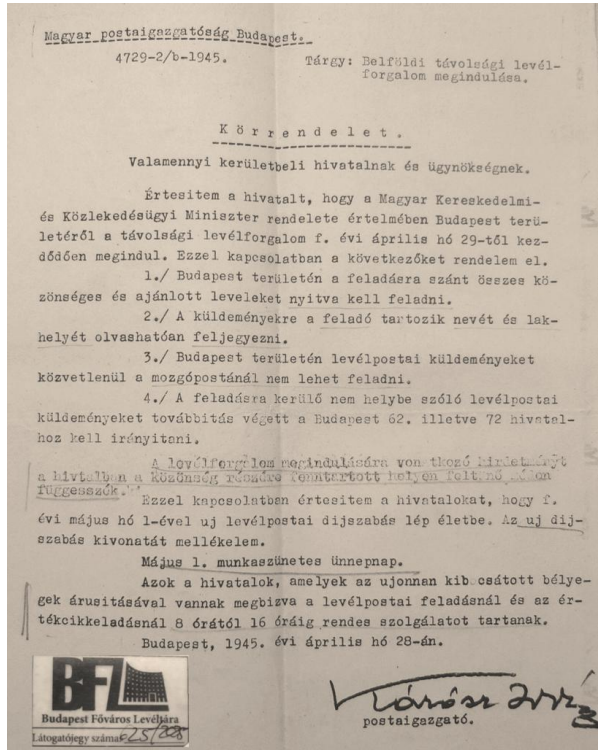

Magyar postaigazgatóság Budapest.

4729-2/b-1945. Tárgy: Belföldi távolsági levélforgalom megindulása.

K ö r r e n d e l e t .

Valamennyi kerületbeli hivatalnak és ügynökségnek.

Értesitem a hivatalt, hogy a Magyar Kereskedelmi- és Közlekedésügyi Miniszter rendelete értelmében Budapest területéről a távolsági levélforgalom f. évi április hó 29-től kezdődően megindul. Ezzel kapcsolatban a következőket rendelem el.

1./ Budapest területén a feladásra szánt összes közönséges és ajánlott leveleket nyitva kell feladni.

2./ A küldeményekre a feladó tartozik nevét és lakhelyét olvashatóan feljegyezni.

3./ Budapest területén levélpostai küldeményeket közvetlenül a mozgópostánál nem lehet feladni.

4./ A feladásra kerülő nem helybe szóló levélpostai küldeményeket továbbitás végett a Budapest 62. illetve 72 hivatalhoz kell irányitani.

A levélforgalom megindulására vonatkozó hirdetményt a hivatalban a közönség részére fenntartott helyen feltűnő szólon függesszék.

Ezzel kapcsolatban értesitem a hivatalokat, hogy f. évi május hó 1-ével uj levélpostai dijszabás lép életbe. Az uj dijszabás kivonatát mellékelem.

Május 1. munkaszünetes ünnepnap.

Azok a hivatalok, amelyek az ujonnan kibocsátott bélyegek árusitásával vannak megbizva a levélpostai feladásnál és az értékcikkeladásnál 8 órától 16 óráig rendes szolgálatot tartanak.

Budapest, 1945. évi április hó 28-án.

postaigazgató.

BFL Budapest Főváros Levéltára
Látogatójegy száma: 25/208

/Budapest Főváros Levéltára/

18. A postaigazgatóság 4729-2/b-1945. számú rendelete a belföldi távolsági levélforgalom megindulásáról, egyben az 1. inflációs tarifa bevezetéséről. Erről sem volt idáig szó sehol.

Ezen a napon jelenti Csepel 1 postahivatal, hogy a levélgyűjtést emberhiány miatt nem tudja elkezdeni. /84/1945./

Április 31. 1712-2/a-945. sz. Igazgatósági rendelet „A budai postahivatalok járatainak berendezése” címmel. Május 2-án indult el a budai oldalon a levelek felvétele a hivatalokban.

Május 2. Elindul az első rendszeresen közlekedő lófogatú járat. Május 15-ig 15 lófogatot sike-

rült beállítani a fővárosban a postának. /5.011/1945./

Május 4. Elindul az első mozgóposta Bp-Székesfehérvár-Szombathely útvonalon. /5.011/1945./

19. 1945. május 1-én a budapesti postaigazgatóságtól helybe feladott levelezőlap, május 4-én a Bp. 4-es postahivatalban a hiányzó 10 fillér kétszeresével portózva.

Május 5. A Bp. 72-es postahivatalhoz egyre több román katonai személynek szóló levélküldemény érkezett, amelyeket továbbítani nem tudott. Az igazgatóság rendelkezett, hogy a kérdéses leveleket a Román Katonai Parancsnokság címére (Bp. VIII. Horánszky u. 15) kell továbbítani. /566/1945./

5.274/1945 postaigazgatósági körrendelet. A külföldi követségek, konzulátusok, missziók és bizottságok levelezéseiket zárva adhatják fel.

Május 11. Bp. 72-es hivatal napi kezelt postai levélküldemények száma 2.000 db. volt a kezdetben, mostanra napi 120.000 db. /5.011/1945./

Május 14. 593/1945. számú rendelet. A külföldi követségek, konzulátusok, missziók és bizottságok levelezése ellenőrzésre ne kerüljön. Azokat felbontani nem szabad.

Május 19. Utalványok háznál való kézbesítését megkezdik Budapesten. /6.697/1645./

Új postahivatal nyílik meg ezen a napon a pesti oldalon:

Bp. 20. XI. Kőérberki út (Repülőtér), volt a címe a postahivatalnak az ostrom elött. Mivel a repülőteret még jó darabig nem nyitják meg, ezért ezt a postahivatalt a VIII. Verseny u. 12-ben nyitják meg, mint a Postaigazgatóság zártkörű hivatalát. Az igazgatóság ekkor ide költözött, mert itt találtak alkalmas irodákat a működéshez, a Dob utcába a minisztérium költözött. /10.635/45./

Június 1. ad. 100.987/1945 Körrendelet a sürgős (expressz) levelek feladásának bevezetése Budapesten. Ettől a naptól kezdve a valamennyi működő postahivatalban sürgős küldeményeket lehet feladni. Ajánlott és tértivevényes kezelés is kérhető. A sürgős levél díja az ugyanolyan súlyú helyi levél súlydíjának az ötszöröse. A sürgős levelek továbbítását motorkerékpáros gyűjtőjáratok végzik.

Június 19. „Béke” bélyeg forgalomba bocsájtása. /16.151/1945./

20. „Béke” bélyegsor

Postahivatal Budapest	Darabszám
57.	50
5.	500
8.	500
53.	500
2.	700
3.	1.000
10.	1.000
112.	1.000
114	2.000
62.	2.500
72.	3.000
7.	4.000
4.	10.000

20. A budapesti postahivatalok által kapott mennyiség a bélyegből

Július 11. Ezen a napon Moscou-Étranger postahivataltól beérkezett az első légi ajánlott levélzárlat. /24.253/1945./

Augusztus 3. Óhaji postahivatal értékcikkeinek sorsa. A postahivatal március 25-ig működött. Számadásait Szombathelyre küldte. Az oroszok 26-án jöttek be Ohajra. A hivatalban nem volt fosztogatás, semmi sem veszett el. Kb. egy hét után a szlovákok a hivatalt átvették, a márciusi készpénzmaradványról és értékcikkekről írást nem adtak. /18.359/1945./

Augusztus 8. A külföldre szóló nem továbbított múlt évi ajánlott levelek kezelése. A térti osztály kezelésében van 6 zsák (12.992 db.) külföldre szóló ajánlott levél, amelyeket a külföldi forgalom megszűnése miatt továbbítani nem lehetett. Ezeket a küldeményeket a Bp. 72-es hivatalnak kell átadni cenzúrázás végett. A cenzúrától visszakapott küldeményeket a feladóknak küldjék vissza „Forgalom megszűnése miatt nem volt továbbítható” feljegyzéssel. /19.013/1945./

Zárlatot szállító küldönc részére villamosjegy igénylése. Augusztus 6-tól Bp-Gyöngyös és Bp-Kecskemét között naponta MÁVAUT gépkocsijárat közlekedik. Ez járatokat szállít Gyöngyös, illetve Kecskemét postahivataloknak. A zárlatokat a Bp. 72-es postahivataltól küldönc szállítja az Oktogonra, a gépkocsi indulási helyére. Mivel sem helyi járat, sem kerékpár nem áll rendelkezésre a küldöncnek, ezért hetente egy db. hatnapos hetijegyet és vasárnapra két átszálló jegyet kérünk kiutalni részére. /19.201/1945./

/Fortepan 210572/

22. A vonatszerelvények egy része a hadizsákmányt, másik része a hadifoglyokat szállította a Szovjetunióba, így a belföldi közlekedésre nem maradtak szabad vagonok. Itt éppen egy hadizsákmányt szállító vonatszerelvényt láthatunk.

Augusztus 18. A Központi Levélcímnyomozó osztály ezen a napon kezdte meg működését. /20.663/1945./

Augusztus 29. A budapesti postaigazgatóság a Verseny utcából visszaköltözik a Dob utcába a minisztériummal közös épületbe. Az épület 2.

emeletén a 221 és 222 szobákban orosz összekötő tisztek dolgoztak. /21.764/1945./

Szeptember 1. augusztus 10-én irredenta rajzú levelezőlap érkezett Gerő Ernő miniszter címére. A levelezőlapot augusztus 4-én a Budapest 2 postahivatalban vették fel, cím nyomozták, portózták majd kézbesítették. A tiltott levelezőlap felvevőjét, továbbítóját, címnyomozóját, portózóját és az összes olyan alkalmazottat, akik részt vettek a levlap eljuttatásában írásbeli feddésben részesítették. /22.749/1945./

Szeptember 4. Az igazgatóság felszólítja Székesfehérvár 4 postahivatalt, hogy a hivatalt nyissák meg a közönségnek. /22.172/1945./

Szeptember 15. A következő mozgóposták mostantól katonai őrkísérettel közlekednek:

1 sz. mozgóposta – Bp. – Szolnok – 138. sz. vonat

11 sz. mozgóposta – Bp. – Debrecen – 1720. sz. vonat

22 sz. mozgóposta – Bp. - Szeged – 712. sz. vonat

32 sz. mozgóposta – Bp. – Nyíregyháza – 1212. sz. vonat

47 sz. mozgóposta – Bp. – Szolnok – 1820. sz. vonat

49 sz. mozgóposta – Bp. – Szolnok – 1320. sz. vonat

55 sz. mozgóposta – Bp. – Pécs – 1020. sz. vonat

62 sz. mozgóposta – Bp. – Kecskemét – 912. sz. vonat

65 sz. mozgóposta – Bp. – Békéscsaba – 620. sz. vonat

66 sz. mozgóposta – Bp. – Békéscsaba – 522. sz. vonat

82 sz. mozgóposta – Bp. – Szombathely – 312. sz. vonat

86 sz. mozgóposta – Bp. – Sátoraljaújhely – 412. sz. vonat

A rendszeresített őrkíséret egyik tagja állandóan a mozgópostakocsi raktár részében tartózkodik és a fenti mozgópostákat térti útban is elkíséri. Az őrszemélyzet fegyverrel, „vasút-biztosító őrség” feliratú, nemzeti színű karszalaggal és a katonai parancsnokság által kiállított igazolvánnyal van ellátva. /2.270/1945./

November 7. Hadifogoly küldemények érkeztek először a Szovjetunióból. Hivatalos postaforgalom még nincs a két ország között. Intézkedés történt a küldemények kézbesítéséről, valamint a megírt és feladott válasz szelvények továbbításáról az orosz katonai parancsnokságnak, akik azt továbbítani tudják. /33.914/1945./

December hónap. A Bucuresti Gare du Nord postahivatal részére a Budapest 72-es postahivatal által indított 20, 22, 33 és 36 sorszámú levélzárlatokat a Ruse (Bulgária) vámhivatal által küldött jelentés szerint a Dunán, kompon való átkelés közben orosz katonák kifosztották és a zárlatok tartalmát a folyóba szórták. A megmaradt néhány levelet a kompon találták meg, amelyeket a vámhivatal továbbított a Bukaresti postahivatalnak. Az ügyben kártérítést kell fizetni a feladóknak. /21/1946./

1946.

Január 25. Ezen a napon nyílik meg a Bp. 42-es postahivatal /Bp. VII. Péterfy Sándor u. 14-20./

a Magánalkalmazottak Biztosító Intézete székházában. /42.821/1946./

Január 29. A nyugati országokba szóló (Svájc, Francia o., Anglia és USA) levélzárlatokat újból a Bp. – Wien – Salzburg – Innsbruck – Buchs – Basel – Paris útvonalon kell továbbítani. December és január hónapokban az osztrák postával leállt a levélkicserélő forgalom, ezért kerülő úton kellett a levélzárlatokat szállítani Csehszlovákián keresztül. Ez január végére ismét helyreállt, így a levélzárlatokat a megszokott útvonalon lehetett ettől kezdve szállítani. A New York Dis-nek címzett levélzárlatokat január 29, február 2, 6, 10, 14, 18, 22 és 26 kell indítani. /45.343/1946./

Május 5. Változás a Nagy-Britanniából érkező levélzárlatok útvonalában. Eddig Lengyel országon és Csehszlovákián keresztül érkeztek a zárlatok. Mostantól Párizs – Buchs – Innsbruck – Bécs – Budapest érkeznek a zárlatok London F. S. postahivataltól. Az eddigi Szo-Bu 4. sz. mozgóposta helyett a He-Bu 44. sz. mozgóposta útján érkezik a Bp. 72 postahivatalhoz. /58.123/1946./

Május 23. 1945. december 15-től szolgálati levélzárlatok mentek Törökországba. Május 23-tól megszüntetik a szolgálati jelleget, mivel a Szövetséges Ellenőrző Bizottságtól engedélyt kaptak a forgalom megnyitására. Ettől kezdve már magánosok által feladott küldeményeket is továbbíthattak a zárlatokban. /61.577/1946./

Május 24. A Bécs – Budapest – Debrecen – Érmihályfalva – Máramarossziget – Moszkva között közlekedő katonai szabadságos vonatokba besorozott orosz tábori mozgópostákat f. év május 18-tól kezdve a Szovjetunióba szóló levélzárlatok továbbítására felhasználják. A Szovjetunióból Budapestre szóló zárlatokat hasonlóképpen az orosz tábori mozgóposták fogják szállítani. A zárlatcsere a Keleti pályaudvaron a mozgóposta kocsinál történik jegyzék átadása mellett. /61.965/1946./

Június 5. 216.395/1945. Körrendelet A „kir" szócska és a „Korona" díszítmény eltávolítása. Minden postai tulajdonban lévő ingatlan, ingó leltári-, felszerelési-, vagy berendezési tárgyról, anyagról, nyomtatványról és ruházati felszerelésről a köztársasági államformával össze nem egyeztethető „kir" szócskát, illetve a „Koronát" ábrázoló díszítmény eltávolítandó úgy, hogy az ne rongálódjon, valamint a forgalomban fennakadás ne legyen. Az egy példányban lévő bélyegzőkről a postai forgalom biztosítása céljából csak másfél éven belül kell eltávolítani. /5.407/1946./

Június 11. Az osztrák posta közli a Németországba szóló levélpostai küldemények továbbítási rendjét. Ekkor még nem engedélyezték a Szövetséges Ellenőrző Bizottságok a postai kapcsolat felvételét Németországgal, pedig a lehetőség már megvolt rá. /66.514/1946./

Szeptember 15. A postaigazgatósághoz beérkezett jelentésekből kiderül, hogy ekkor még jelentős számú postás volt orosz hadifogságban. A Bp. 72-es postahivatalból 199 fő volt még szovjet társasutazáson. Ezek a szakképzett emberek hiányoztak a postai feladatok ellátásából, ami szintén nehezítette a postaforgalom gördülékeny működését. /79.904/1946./

Október 16. 1.500 db. adópengős utalvány maradt a postahivataloknál a forintra történő átállás után, mivel az utalványok értéke egyenként forintban nem haladta meg az 1 fillért. Az utalványokat ezért kézbesíthetetlennek kell tekinteni és

a Központi Számvevőséghez kellett továbbítani. /86.055/1946./

3. A PESTI TARIFA

A fent olvasottakból sok új információt ismerhettünk meg. Február 26-án már megindul a kézbesítés a pesti oldalon, a postahivatalok még nincsenek nyitva a nagyközönség részére. A Pesti tarifa ténylegesen csak a pesti oldalra /Duna bal partja/, valamint Nagy-Budapest pesti oldalára készült. Itt is látható, hogy nem Budapestre és nem a teljes Nagy-Budapestre, valamint nem vidéki viszonylatra, hanem csak a pesti oldalon lévő helyiségekre. A pesti ügyfélforgalmat bonyolító hivataloknak Nagy-Budapesten kívülre címzett levelet felvenni és továbbítani nem lehetett. Ezért nem szerepel a díjszabásban vidéki küldemények tarifája, csak Nagy-Budapest. Ez is új információ. Viszont a Nagy-Budapesthez tartozó hivatalok továbbíthattak már Nagy-Budapesten kívülre szóló küldeményeket is. A Bp. 62-es hivatal ezt kihasználva a Vácra szóló küldeményeket, mivel nem továbbíthattak zárlatokat direkt Vácra, az Újpest postahivatalnak továbbította és Újpest postahivatal indította a zárlatot Vácra, mivel ekkor már volt Újpest és Vác között vonatközlekedés.

A Nagy-Budapest határán kívülre szóló küldeményeket csak április 29-től kezdődően továbbíthattak a pesti hivatalok, kivéve a minisztériumok és az állami hatóságok küldeményeit, mert azokat már korábban. Eddig ez a tény sem volt ismert. Ez megmagyarázza, hogy miért van olyan kevés vidékre szóló küldemény pesti feladással ebben az időszakban és azok is általában levélszekrény útján feladott küldemények. Amint bevezetik a távolsági levélforgalmat vele együtt megkezdik munkájukat a Levélellenőrző Bizottságok a Bp. 62. és 72. hivatalokban.

Mint olvasható a Bp. 72 postahivatal már február 10-én kapott zárlatot és ettől kezdve szinte naponta érkeznek zárlatok a hivatalhoz, pedig a hivatal még nincs nyitva hivatalosan. A Bp. 72-es hivatal iktatókönyve szerint február 16-án már a hivatal is indít levélzárlatokat.

Mint az olvasható a budai oldalon egészen május 2-ig nem volt a nagyközönség számára nyitva tartó postahivatal, ezt alátámasztja az a tény is, hogy a 1712-2/a-945. sz. Igazgatósági rendelet „A budai postahivatalok járatainak berendezése" címmel április 31-én jelent meg és ezzel a rendelettel kezdik meg a budai oldalon a járatok közlekedését. Ekkor kezdik meg a postahivatalok által felvett küldemények elszállítását a postahivatalokból. Idáig erre nem volt szükség, mivel nem voltak a hivatalok nyitva a nagyközönségnek.

Tehát a most megtalált új dokumentumok az előző cikkemben leírtakat még jobban alátámasztják, valamint új információkkal egészítik ki. A pesti tarifa elnevezést megerősíti a Bp. 72 hivatal által kiadott belső utasítás is, valamint azt is igazolja, hogy csak a pesti oldalon volt a nagyközönség részére megnyitott postahivatal. Sőt az is kiderül, hogy a díjszabást kimondottan a pesti viszonyokra hozták létre és nem teljes Budapestre. Ezt az újabban megtalált megnyitott postahivatalok adatai szintén alátámasztják.

Az továbbra is kérdés marad, hogy miért vezették be a Pesti tarifa emelt díjtételeit. Erre vonatkozó konkrét dokumentum nem került elő sem a postahivatalok, sem a postaigazgatóság megtalált irat anyagából. A sok átolvasott dokumentum után nekem olyan érzésem van, hogy két fő oka lehe-

tett a tarifa emelésnek. Az egyik a bizonytalanság. Bizonytalan volt minden. A postai dolgozók létszáma még nem volt teljes és nem volt tudható, hogy mennyi lesz a munkabér, amit ki kell majd fizetni, valamint bizonytalanok voltak a körülmények is. A másik ok a megnövekedett költségek lehettek, mivel nem tudták a küldeményeket a hagyományos módszerekkel továbbítani. Sokkal több és időigényesebb volt a küldemények továbbítása, mint a háború alatt. Szinte mindent gyalogosan kellett a hivatalok és pályaudvarok között szállítani és ehhez több munkaerőre volt szükség, mint előtte, arról nem is beszélve, hogy munkaerőben is hiány volt, hiszen sokan voltak még hadifogságban.

A kutatás során sok eddig nem ismert adatot sikerült megtalálni és bizonyítani olyan állításokat, amelyek csak részben voltak alátámasztva, vagy egyáltalán nem voltak eddig ismertek. Sikerült olyan eredeti dokumentumokat megtalálni és először ebben a cikkben bemutatni, amelyek eddig nem voltak ismertek és nem mutatták még be sehol.

4. HETI JELENTÉSEK

Az igazgatóság 84/1945.-1/a. számú körrendelete értelmében a postahivataloknak heti jelentést kellett az igazgatóság részére hetente beküldeni. Ezek a jelentések sok hivataltól fent maradtak és nagyon sok érdekes, eddig nem tudott információt tartalmaznak. Részletesen, adatokkal szerepel bennük az a heroikus munka, amit a postások ezekben a kezdeti hónapokban végeztek úgy, hogy a munkájukhoz szinte minden hiányzott. Nem volt fűtés és világítás, rendes és kellő mennyiségű étel, az eszközökről, szállító eszközökről, valamint a papír hiányáról már nem is beszélve. Szóval csak az elismerés szavaival lehet erről a kezdeti pár hónapról beszélni. A mai emberek el sem tudják már képzelni azt a hihetetlen erőfeszítést, amivel elindították az első zárlatokat. Ezeket a zárlatokat naponta vitték gyalog, kézben vagy hátizsákban a hidegben nagy távolságokra.

5. A POSTAHIVATALOK MEGNYITÁSÁNAK DÁTUMAI

Előző pesti tarifával foglalkozó cikkem megjelenése után kaptam azt a kritikát, hogy ez nem is igazán postatörténet, hanem a posta története és itt elsősorban a postahivatalok megnyitására gondolt a kritika megfogalmazója.

Miért is van szükség a postahivatalok megnyitásának pontos dátumára?

Szerencsére egyre nagyobb gyűjtőtábora van a pesti tarifa időszakának és ez a küldemények árának emelkedésében is jelentkezik. Ez a tény már önmagában is feltételezi, hogy előbb utóbb a hamisítók is elkezdik ezt az időszakot „feldolgozni”. Ezen csinálmányok felismeréséhez lehet az egyik fontos adat az adott postahivatal pontos megnyitásának dátuma.

6. AZ IRATANYAG TARTALMA ÉS KUTATÁSA

Azt, hogy az irat anyag megvan és hol található már egy ideje tudtam, de nem volt időm nekiállni és végig kutatni ezt a hatalmas irat anyagot. Összesen 120 doboz dokumentumot néztem át egyesével. Ebből az igazgatóság 1945-46 évi irat anyaga 64 doboz. Ezeket naponta csak négyesével lehet kikérni az irattárból betekintésre. Csak ennek a 64 doboznak az átnézése 16 napot igényelt. Ez a levéltár nyitva tartását figyelembe véve 4 hét, ha minden egyes napon amikor a levéltár nyitva

van kutattam. Érdekes és izgalmas volt ez a kutatási időszak, amely több mint 3 hónapot vett igénybe. Érdekes, mert olyan dokumentumokat olvashattam és tarthattam a kezemben eredetiben, amelyeket már rég óta nem kutatott senki. Izgalmas volt a kutatás, mert minden nap újabb lehetőség volt olyan dokumentumokat találni, amelyek nem voltak ismertek, ezért még nem publikálta senki. Szerencsére sikerült ilyeneket találni.

Az iratanyag nagy része személyzeti anyagot tartalmaz. Kit vettek fel, ki kérte elbocsájtását, kit nyugdíjaztak, ki ellen van fegyelmi vagy bírósági eljárás. A másik nagy irat anyag az értékcikk árusítási kérelmeket tartalmazza. Sok még a hivatali helyiségekkel kapcsolatos irat anyag. Hivatalok felújítási munkái, helyiségbérletek, ingatlan vásárlások, leltárak stb. Vannak újság terjesztési díjkedvezmény kérelmek az újság példányaival együtt. Természetesen a munkaversenyek eredményei is vastag ügyirat kötegeket tettek ki. A maradék irat anyag az, ami igazán érdekes számunkra, mert ezek a postaforgalommal kapcsolatos iratok. Sajnos ez a legkisebb része a megmaradt ügyiratoknak. A legérdekesebb nyilván az az időszak, amikor nem jelent meg a P. R. T. és így nem tudhatóak a kiadott rendeletek és előírások. Ezek közül nagyon sokat sikerült megtalálni. Többek közt az 1. inflációs díjszabást bevezető rendeletet, a budapesti távolsági forgalom elindulásának időpontját és még sok más eddig nem ismert tényt.

A megtalált irat anyagból eddig négy különböző témával foglalkozó cikket sikerült írnom, de valószínű lesz egy ötödik is, ezeket majd folyamatosan fogom közölni, mert nem csak a pesti tarifával kapcsolatos iratokat találtam meg, hanem más eddig nem publikált dokumentumokat, de ez legyen a jövő titka.

Azzal, hogy az igazgatóság irat anyaga előkerült, talán az utolsó lehetséges hiteles forrást sikerült megtalálni a postaforgalom budapesti megindulásáról, tehát a jövőben ezzel kapcsolatban ilyen volumenű új információ előkerülésére nem nagyon számíthatunk.

Aki a jövőben kutatni szeretné az anyagot annak fel kell készülnie, mert az irat anyag nagyon poros, koszos, valamint tele van rengeteg rozsdás gombostűvel. Ha valaki megszúrja magát, garantált a tetanusz. Szóval csak óvatosan.

7. FORRÁSOK

HU_BFL_VI. 451.a. 6. kisdoboz

HU_BFL_VI. 451.b 183-282. dobozok, iktatókönyvek 44-54.

HU_BFL_VI. 455. 1 kisdoboz

HU_BFL_VI. 456.b. 7. doboz

HU_BFL_VI. 457.a. 11. doboz

HU_BFL_VI. 457.b 6-8 doboz

HU_BFL_VI. 459. 1 kisdoboz

HU_BFL_VI. 461. 1 kisdoboz

A szövegben található / / jelek között olvasható számok az eredeti postai iktató számok, ezek az eredeti forrás visszakeresését segítik.

A cikkben szereplő, Budapest Főváros Levéltár őrzésében lévő képanyag közlését, a Budapest Főváros Levéltár főigazgatója, dr. Kenyeres István engedélyezte. Köszönet érte! A közlési engedély iktatószáma: 13152/2025/BFL

A MŰEGYETEM FÖLDKÖZI TENGERI KÖRREPÜLÉSE – GERLE-REPÜLÉS

DR. LŐVEI GYÖRGY (BUDAPEST)

43 éve jelent meg Nagy Ferenc tanulmánya a Philatelica 1983. 1. számában a Gerle 1933-as Földközi tengeri körrepüléséről. E tanulmány mindent leír a repülőről, repülésről, ahhoz hozzátenni nem kell és nem is érdemes. Ugyanakkor a tanulmány fekete-fehér illusztrációit ki szeretném egészíteni színes illusztrációkkal és néhány érekdességre felhívni a figyelmet. Ennek oka, hogy hozzám került a LEHE korabeli körlevele és kb. 20 levelezőlap, amit kiegészítettem néhány, ez évi árverésen felbukkant további levelezőlapokkal, így valamennyi városba és városból küldött levelezőlapot, azok változatait be tudom mutatni. Emellett 1983-ban a cikk írója még nem rendelkezett (nem foglalkozott) a Postai és Távírói Rendeletek Tárával, amin alapul a korabeli tarifa, illetve adatokat tartalmazott a nem a Budapest 72-es postahivatalban feladott levelezőlapok továbbításának módjáról.

1933. február 1-én jelent meg 72.756/4. sz. rendelet a Postai és Távírdai Rendeletek Tárában a Műegyetem Földközi- Tenger körüli repüléséről. A rendelet szerint a körrepülésre kizárólag közönséges levelezőlapok adhatók fel 72 f-es tarifával az alábbi városokba: Oran, Tripoli, Jeruzsálem, Athén, Róma. A külföldről (és ténylegesen belföldről zömmel a budapesti 4-es, és egyéb postahivatalokból) beérkező küldeményeket az érintett Budapest 72 postahivatalnak kellett továbbítani, amely külön bélyegzővel látta el a levelezőlapokat (rombusz alakú rózsaszín bélyegző + légiposta hely, keletbélyegző – utóbbi dátuma minden esetben az indulás napja Budapest 72 Légiposta (1)993.február 18. N 6).

A küldeményeknek 1933. február 16-ig a tervezett indulásig kellett beérkezniük a 72-es postahivatalba, de csak kisebb halasztás után 1933. február 18-án indult el a gép. A levelezőlapokra a feladónak kellett ráírnia azt, hogy hova kívánja küldeni azokat (bel és külföldi cím is megadható volt), illetve Bisits Tibor pilótának poste restante kellett küldeni az érintett városba. A levelezőlapon fel kellett tüntetni a gép nevét: „Via" Gerle HA-AAI. Külön irányító bélyegző nem készült, de készültek előrenyomtatott levelezőlapok pl. a Budapesti Hírlap mellékleteként. (……..) A gép előre megírt, előre küldött levelezőlapokat szállította a visszaúton, illetve a pilóták is vásároltak helyben képes levelezőlapokat, bélyegeket, Jeruzsálemben díjjegyeseket is. Nagy Ferenc cikkébe ismerteti az átadó jegyzéket az 5 postazsák súlyával. Zsákok súlya 550-600 gr között mozgott. Nincs adatunk a ténylegesen szállított mennyiségről, sem a városonkénti bontásról. Viszont a Filatéliai Kurir cikke 618 magyar és 1002 külföldről beérkezett levelezőlapot említ.

A levelezőlapok mellett előkerült a LEHE korabeli stencilezett körlevele, amiből kiderül a következő:

A körlevél megismétli a postai utasításokat a továbbítás vonatkozásában. Ezért van az, hogy a nem a 72-es Postahivatalnál feladott küldeményekre rákerült a tényleges feladási postahivatal bélyegzője, majd később a 72-es Postahivatal különleges rombusz alakú bélyegzője és a fent említett hely-kelet bélyegző. Mindkét képeslap a magán feladású lapok közé tartozik, mivel a eredetileg nem volt biztos, hogy Jeruzsálemből, illetve Athénből visszafelé lesz légipostajárat. (1-2. ábra)

A MABEOSZ készített egy a Gerle gépet ábrázoló bélyeget, amely postai forgalomban nem volt felhasználható. Ilyen bélyeg látható a 2. ábrán.

A bélyeget (címkét) a MALÉRT (Budapest, IV. Váci utca 1) alatti irodájában árulták 20 f-ért és azokra levelezőlapokra kellett ráragasztani, amelyeket a LEHE segítségével adhattak fel a tagok fejenként 5 db levelezőlapot.

Bármely városba feladható volt levelezőlap, mint kiderült Bécsbe is küldtek levelezőlapot minden további külön díjazás nélkül. (3. ábra)

A speciális tarifa minden városba 72 f volt, de Athénbe és Jeruzsálembe 80 f –es bélyeggel, illetve 82 f-nyi bélyeggel bérmentesített levelezőlapokat is ismerek. (2. és 4. ábra)

Oránban, Tripoliban, Rómában feladandó lapok továbbítását vállalták, továbbá az oda Bisits Gyula poste restante címre feladott lapok továbbítását vállalták, feltéve, hogy 1933. február 11-ig a lapok beérkeznek a LEHÉ-hez, illetve 1933. március 2-ig a Rómából feladandó lapok.

A fentiekből következik, hogy sem Athénbe, sem a Jeruzsálembe küldendő lapok továbbítását egyelőre a LEHE nem vállalta, de lehet, hogy a körlevél kiadása után megoldódott a probléma, de az is lehet, hogy más módon kerültek a levelezőlapok elkészítésére, illetve közvetlenül került feladásra bármely magyarországi postahivatalból. Érdekesség, hogy az általam ismert két Jeruzsálembe küldött levelezőlap magán bérmentesítésű, arcképes bélyegekkel, repülő bélyegekkel kerültek bérmentesítésére. (1. ábra és 5. ábra)

1. ábra és 5. ábra

A hazafelé való küldeményeket megcímezve egyből a kinti postahivatalokba vitték a pilóták poste restante jelzéssel és azokat helyi bélyegekkel felbélyegezték és lepecsételtették az ott vásá-

rolt bélyegekkel és hozták haza. A terv sikerült Oranban, Tripoliban és Rómában, de nem sikerült Athénben és Jeruzsálemben.

Az Athénből és Jeruzsálemből (ténylegesen Gázából) visszaküldendő posta nem készült el időre, így azokat utólag küldték el Budapestre. A Jeruzsálemben feladandó lapokat Gázából adták fel és csak 1933.06.14-én érkeztek Budapestre, rajtuk egy speciális lila bélyegzővel: elküldve Gerle 13 indulása után. Hasonló az eset Athénben, ahol görög és francia nyelvű rózsaszín bélyegző került a lapra: a „Gerle 13 gép indulása után elküldve". Az athéni lapokra érkezési bélyegzőt nem tett a Budapest 72 postahivatal, így a visszaérkezés időpontját nem tudjuk. Mindkét lapról hiányzik az érkezési bélyegző, illetve a görög dátumbélyegző viszont olvasható egy lapon 1933.05.02. Ezeket a küldeményeket a Budapest 72 postahivatal ellátta Légi postával érkezett bélyegzővel, de érkezési dátum bélyegzőt nem ütött rájuk. (6-8. ábra)

6. ábra

8. ábra

A levelezőlapok 1,10 P-ért voltak előjegyezhetők, és a LEHE csak olyan lapok továbbítását vállalta, amelyre már ráragasztották a MABEOSZ által kiadott „bélyeget", vagyis egy lap 1,30 Pengőbe került a címkével együtt.

Nagy Ferenc cikkéből tudjuk, hogy több speciális gumibélyegzőt is használtak Budapesten, annak érdekében, hogy pótolják a hiányos címzéseket. A bélyegzők szövege a következő volt: Oran-Budapest, Par Avion „Gerle HA-AAI" Oran-Budapest; Par Avion „Gerle HA-AAI Tripoli-Budapest; Par Avion „Gerle HA-AAI Athenes-Budapest, Róma-Budapest, Par Avion „Gerle HA-AAI Roma-Budapest.

5 féle oráni levelezőlapot ismerünk, amiket bemutatok. (3. ábra,9-12. ábra)

3. ábra: Orán

9. ábra: Orán

10. ábra: Orán

11. ábra: Orán

12. ábra: Orán

3 féle tripoli lapot. (13-15. ábra)

13. ábra

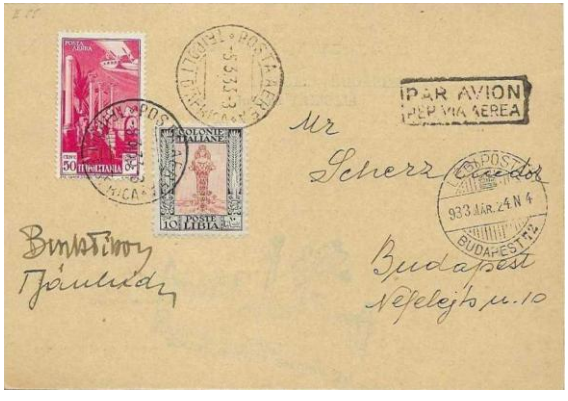

14. ábra

15. ábra

3 féle jeruzsálemit, ebből kettő kimenő (1. ábra, 4. ábra, 16. ábra)

4. ábra

16. ábra

1 féle gázai (7.ábra)

7.ábra: Gáza

4 féle athéni (2. ábra, 8. ábra, 17.-19. ábra)

2. ábra: Athén

2

8. ábra: Athén

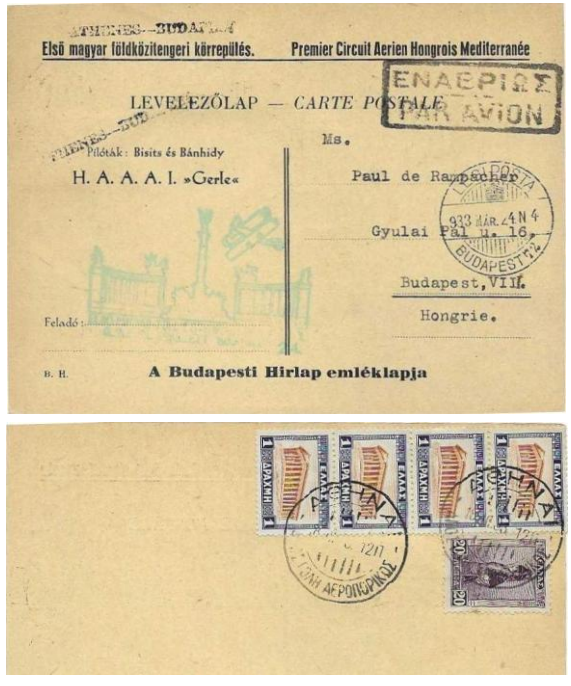

17 ábra:Athén, az előoldal és a hátoldal részlete

18. ábra: Athén

4 féle római (5. ábra, 20-22.ábra)

5. ábra: Róma

19. ábra: valóban Athén? nem Róma?

21. ábra: Róma

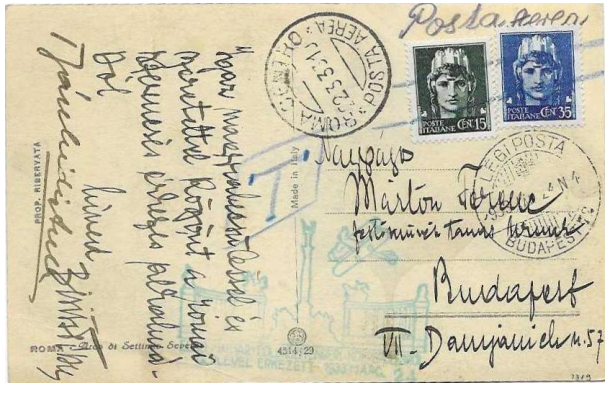

22. ábra: Róma

Olaszországból a tarifa 65 cent volt, így az 50 centes bérmentesítést a kinti posta egy kék T betűvel látta el, de a Magyar Posta a két pilóta által aláírt lapot portózás nélkül kézbesítette Márton Ferenc festőművésznek, az 1933. évi légiposta sor 20 f-5 P értékeinek tervezőjének. (23. ábra).

23. ábra

Ugyancsak egy kék T betűs jelzést kapott Tripoliból feladott 1,25 lirával bérmentesített levelezőlap, amelyen nem fogadta el a tripoli postahivatal a Cirancica 1 lirás légiposta bélyeget, így azt nem is bélyegezték le. (24. ábra).

24. ábra: portózott lap

Nagy Ferenc feltette a kérdést, mennyi lapot szállított a feladott 5 postazsák ?! Nem tudjuk, de kb. 3 kg levelezőlapot vihettek magukkal a pilóták. A Filatéliai Kurir 1933.III. száma 618 magyar felbélyegzésű és 1002 külföldről bejövő levelezőlapot említ. (egy levelezőlap súlya minőségétől függően 10-15 gr lehetett. (a bemutatott 24 lap lap összsúlya 300 gr). Ezen felül nyilvánvalóan szállított néhány magán levelezőlapot is a gép Tripoliból és Rómából ismerünk ilyeneket. Ide tartoznak azok a Gerle által továbbított megíratlan levelezőlapok, amelyeket a pilóták adták fel személyesen Athénben, Jeruzsálemben. A magán levelezőlapok és az Athénben, Jeruzsálemben feladott levelek tekinthetők ritkának, talán a jeruzsálemi lapok a legritkábbaknak. Ugyancsak ritkábbak a nem Budapest 72-es postahivatalnál feladott levelezőlapok. (pl. Budapest 4, Budapest 13). A legritkábbak a Jeruzsálemből feladott levelezőlapok, mivel csak néhány darab lehet belőlük.[1]

Megjegyzem, hogy Bánhidi Antal a Gerle útja című könyvében ír arról, hogy „magunk is jó pár lapot viszünk magukkal, mint az első szentföldi légipostát". Ezek a Jeruzsálemből feladott lapok, amelyek száma nem ismert. Én azt hiszem, hogy legfeljebb 10-15 lapról lehet szó, de hallottam két darabról, de eddig én négyet ismerek. Nem hiszem, hogy csak ennyi lenne.

Az athéni és a jeruzsálemi lapokat a pilóták írták alá. Sipos Józsefné az 1988-ban kiadott Bélyegmúzeumi Évkönyvben megjelent „A légipostaszolgálat történetéből 1900-1944-ig" című tanulmánya szerint annak 212. oldalán bemutat 6 bejövő levelezőlapot, ami a Magyar Királyi Posta Bélyegmúzeumának van címezve, a jeruzsálemi lap kivételével, aminek címzettje M. Kir. Posta Vezérigazgatósága.

A Gerle lapok kedvelt, jól dokumentált gyűjtési terület, így bízom benne, hogy ez a cikk is segít abban, hogy minél több gyűjtő foglalkozzon ezzel a gyűjtési területtel.

[1] Egy friss árverési tételként 700.000 Ft-ot kérnek egy szépen megírt jeruzsálemi képeslapért.

EGY BALLONPOSTA PROVIZÓRIUM A BÉCS-HEDRAHELY BALLONREPÜLÉS 1901.8.23.

VENDEL JÓZSEF (KAPOSVÁR)

Kutatásai során az ember néha nem várt meglepetésekre bukkan. Így történt ebben az esetben is, amikor Kaposvár postatörténetéhez keresgéltem forrásokat és a véletlen elém hozott egy régi, elfeledett és megsárgult újságcikket, mely egy számunkra eddig ismeretlen ballonposta repülést tárt elénk.

További keresgélés után lassan ki is bontakozott az alábbi kevésbé ismert esemény, mely a ballonrepülés korai korszakából tár elénk egy izgalmas történetet.

Egy osztrák léggömb, a „Meteor" katonai léghajó végzett próbarepülést; négy katonatiszt (Moszler József utász, Potomello svéd főhadnagy, Reim osztrák tiszt és Wichera lovag) szállt fel Bécsből 1901. augusztus 23.-án reggel 7 órakor, és az volt a céljuk, hogy minél tovább repüljenek.

Magyarország felé indultak, majd a Balaton irányába repültek, és bizonyosan az elsők között voltak, akik megcsodálhatták a Balatont mintegy 3000 méter magasságból.

A Balatontól dél-felé folytatták útjukat, és elrepültek Kaposvár felett is, ahol az emberek az erkélyekről látcsővel bámulták a vesszőkosárban álló utasokat. Alig hagyták el Kaposvárt, amikor elkezdett süllyedni a ballon, ekkor köteleket eresztettek le és kérték a földön állókat, hogy húzzák le őket, de ők nem tudtak lépést tartani a ballonnal, végül a kötelek megakadtak egy fa koronájában, így Hedrahely határában, 6 óra 45 perc repülés és 300 km légvonalban megtett út után, Márffy Béla visnyei birtokán ért szerencsésen földet a ballon, délután 1 óra 45 perckor.

A közeli Hedrahely főterén is nagy csődület támadt a templom előtti téren, s több százan csodál-

ták a szokatlan égi tüneményt, és lelkesen éljenezték a repülés pionírjait.

Hedrahely főtere a református templommal, az 1900-as évek elején

Még Márffy gróf is megjelent köztük, aki meg is hívta az égből pottyant vendégeket a közeli Hencsén lévő kúriájába.

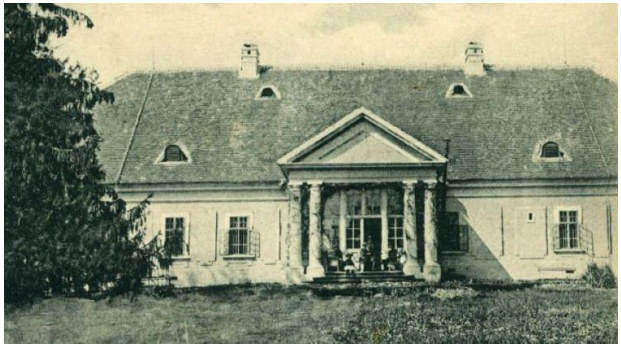

A Márffy-kúria Hencsén 1903-ban

A vendéglátás után összecsomagolták ballonjukat, majd még aznap este, a Márffy gróftól kölcsön kapott fogaton Kaposvárra utaztak, ahol az éjszakát a Korona Szálló vendégszeretetében töltötték.

Másnap reggel vonatra szálltak, és ballonjukkal együtt vasúton tértek vissza Bécsbe.

A Korona Szálló épülete az 1900-as évek elején

Mindez azonban eddig még csak egy szép mese, ami kevés lett volna ahhoz, hogy említést tegyünk az eseményről, de van a történetnek egy postatörténeti vonatkozása is.

A ballonban utazók meg akarták örökíteni utazásukat, és hírt akartak adni vállalkozásuk kimeneteléről, ezért még útközben, 2500-2800 méter magasságban, személyenként 2-2 képeslapot kezdtek írni családjaiknak és katonai parancsnokaiknak.

Több forrásból is tudjuk, hogy a képeslapokat HEDRAHELY postáján adták fel (mai elnevezése HEDREHELY), ahol akkor Györkös Ferencné volt a postamesternő.

A küldemények minden bizonnyal tartalmaztak a repülésre vonatkozó, fedélzeti kezelési jelzéseket is, esetleg a ballonrepülésre utaló hivatkozásokat.

A postamesternő azt is meg tudta mondani, hogy a címzettek Bécs, Mödling, Marburg és Bajor-Reichenhall lakói voltak.

Bízva abban, hogy az emberek meg szokták őrizni az ilyen különleges emlékeket, feltételezhetően máig fennmaradhatott néhány darab ezekből a HEDRAHELY bélyegzésű különleges küldeményekből, melyek igazi kincsei lehetnek a magyar légiposta történelemnek, melynek legkorábbi dokumentumai közé tartoznak.

Most már tudunk róluk, éppen csak meg kell találni őket.

Sok sikert hozzá!

Ha el akarnánk helyezni ennek a ballonpostának a helyét a KOHL katalógusban, akkor a 25-ös sorszámú hely után lenne a helye.

Illusztrálás végett a következő képen bemutatunk egy korabeli levelezőlapot, melyet HEDRAHELY postahivatalában adtak fel:

HEDRAHELY postán feladott levelezőlap 1900. május 26.
címzettje Deutsch Ádám, neves pécsi téglagyáros

Források:

Somogy, 1901. augusztus 25.

Budapesti Hírlap, 1901. augusztus 25.

Kaposvár, 1901. augusztus 25.

Somogyi Újság, 1901. augusztus 27.

Irodalom:

R.F.Kohl: Die Flugpost von Österreich, Kaiserreich und I. Republik, Bécs, 1998

A POSTATÖRTÉNET LEGNAGYOBB PORTÓHIÁNYA

VENDEL JÓZSEF (KAPOSVÁR)

1. BEVEZETÉS

Egy rendkívüli, Guinness rekordot érdemlő inflációs ritkaságot találtam a Morgan-gyűjteményben, amely eddig nem kapta meg a neki járó kellő figyelmet. Egy 1946. július 16-án Kaposváron feladott levélről van szó, amelynél a feladó zseniális trükkel élt, az adópengő és a billió-pengő közötti értékazonosság kihasználásával.

A postai alkalmazottak figyelmetlenségének köszönhetően a küldemény zökkenőmentesen célba ért, pedig, ha észreveszik a turpisságot, a világ valószínűleg legnagyobb összegű portópótdíját kellett volna kiszabniuk.

2. A LEVÉL

1.ábra

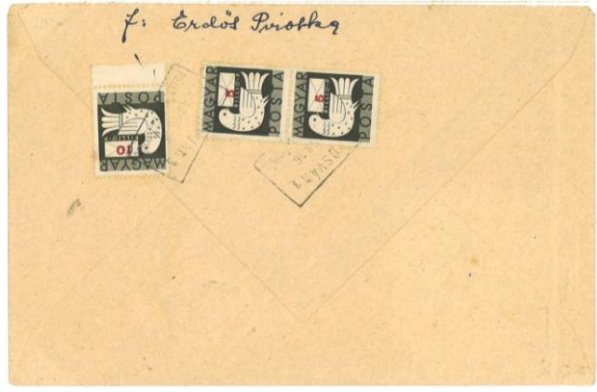

2.ábra Az infláció 25. időszakában, 1946. július 16-án „Levélszekrényből” feladott levél Kaposvárról Simontornyára.

A levelet 1 db 10 és 2 db 5 Billió-Pengős galambos bélyeggel, azaz 20 Billió Pengővel bérmentesítették, és a levelet

„KAPOSVÁR 1 LEVÉLSZEKRÉNYBŐL” téglalapalakú bélyegzővel kezelték.

3. HIHETETLEN SZÁMOK, HIHETETLEN TÖRTÉNET

Már régebben felfigyeltem erre a levélre a Morgan gyűjteményben, s bár nem vagyok infláció gyűjtő, de Kaposvári vonatkozása miatt, természetesen felkeltette az érdeklődésemet, és én is csak hosszas nézegetés után vettem észre a turpisságot a levélen.

Első ránézésre a 20 Billió Pengő bérmentesítés rendben van, de az inflációs tarifatáblát figyelmesebben megnézve, a 25-ik periódus levéltarifája

valójában 20 ezer, csak nem Billpengő, hanem Adópengő, vagyis Adópengő helyett Billió-Pengőben rótták le a viteldíjat.

Ez pedig nagyon nem mindegy, hiszen az adópengő árfolyama július 16-tól 40.000 B-pengő volt, azaz 20 ezer Adópengő = 800 000 000 billió Pengő (8×1020 P).

Más szemszögből nézve, a lerótt 20 Billió Pengő, a viteldíj mindössze 40 milliomod részét fedezte.

Így ezt a rendkívül különleges levelet minden bizonnyal nevezhetjük a postatörténet legnagyobb portóhiányának, amit a postai alkalmazottak sem a feladó, sem az érkező postahivatalban nem vettek észre.

Amúgy a Billiós bélyegek, gyors elértéktelenedésük miatt, csak egy hétig voltak forgalomban és július 16-án már gyakorlatilag és fizikailag lehetetlen volt őket bérmentesítésre használni (bár még érvényben voltak), hiszen pl. ennek a levélnek a bérmentesítésére, a legnagyobb értékű, 500 000 Billió-Pengős galambos bélyegből is 1600 darabot kellett volna felragasztani, a legkisebb 1 Billió-Pengős bélyegből pedig 800 millió darabot!

A feladó feltehetően tudatosan játszhatott rá erre az érték hasonlóságra, és azt gondolta: a postán úgy sem veszik észre a csalást, hiszen a postakezelő, bár tudta, hogy a normál távolsági levél tarifája 20 ezer Adópengő, de ő is csak a 20-ra figyelt, a pénznemre viszont nem.

És a feladónak lett igaza, hiszen abban az őrült felfordulásban, ami akkor uralkodott az országban, ki törődött ilyen „lényegtelen” dolgokkal?

És szerencséje volt abból a szempontból is, hogy a levélszekrénybe bedobott leveleket nem ellenőrizték kellő alapossággal.

Nem postás volt esetleg az illető?

Amennyiben a postán észrevették volna a díjhiányt, a portó összege, annak kétszerese, azaz 40.000 AP lett volna, ami 1.600.000.000 billió Pengő. Ez leírva 1.600.000.000.000.000.000.000 Pengő, vagyis 1.6 trilliárd (1600 trillió) Pengő!

Ekkora portó biztosan nem létezett sehol máshol a világon.

HÍREK – TAGJAINK NEMZETKÖZI KIÁLLÍTÁSI EREDMÉNYEI

DUBAI 2026 FIP SPECIALIZÁLT BÉLYEG KIÁLLÍTÁS (2026.02. 4-8)

PH	Bodnár Zsolt: Chapters from the Captains' Registry of Adria … (8 keret)	90	**G**
PH	Adriano Bergamini: Hungarian Postmarks used on the First Issue of Austria 1850-1858	95	**LG**
PH	Adriano Bergamini The registered post service in Hungary 1850-1867	93	**G**
TR	Szücs Károly: Hungarian Perfin /1877-1964/ (5 keret)	85	**LV**
TH	Bánás Artúr: A Miracle of a Great Discovery, The Victoria Falls (1 keret)	90	
TH	Lővei György: VI. International University Games, ... (1 keret)	78	

BOSTON 2025 FIP BÉLYEG VILÁGKIÁLLÍTÁS (2026.05.23-30)

TR	Silviu Dan Rosu (România) Debrecen: Hungarian Overprinted Stamps under Romanian Occupation 1919-1920 (5 keret)	85	**LV**
PH	Bodnár Zsolt: Postmaster Provisionals of Bavaniste (1 keret)	83	
PH	Adriano Bergamini: The Postal History of Croatia 1850-1875 (8 keret)	95	**LG**
PH	Szücs Károly: Hungary – the Unfortunate World Record Holder of Inflation /1944-46/	90	**G**
PH	Bodnár Zsolt: Chapters from the Captains' Registry of Adria. (8 keret)	88	**LV**
POLAR	Bodnár Zsolt: Philately of Franz Josef Land (1872-1932) (1 keret)	87	

MACAO 2026 FIP BÉLYEG VILÁGKIÁLLÍTÁS (2026.06. 26-07.01)

PH	Bodnár Zsolt: Chapters from the Captains' Registry of Adria … (8 keret)	90	**G**
TR	Borda Lőrinc (1 keret) The forgotten Victory Stamps of North Korea	60	
TH	Bánás Artúr: A Miracle of a Great Discovery, The Victoria Falls (1 keret)	85	
TH	Bánás Artúr: How Skiing Won The Heroic Age of Modern Skiing (1 keret)	78	

PHILATAIPEI 2025 FIP BÉLYEG VILÁGBAJNOKSÁG (2025.11.20-25)

PH	Bodnár Zsolt: Chapters from the Captains' Registry of Adria … (8 keret)

A lap a Mafitt tagjainak ingyenes, a remittendát 2.500 forintos önköltségi áron a MABÉOSZ székház cserenapjain értékesítjük.

Az 1971-ben indított lap félévente jelenik meg, az 1991-ben kezdődött, húsz év szünet után
2011-től a Mafitt tagdíjfizető tagjai számára szükséges mennyiségben magyar,
és párhuzamosan angol nyelven is (utóbbi 50 alatti példányban.)

Újságunk teljes tartalma és digitális lemezmelléklete a Mafitt honlapjáról letölthető:

www.mafitt.hu

2014

2015

XXXVI. évfolyam

ISSN 0324–4806

Magyar Filatéliai Tudományos Társaság

H-1074 Budapest, Harsfa u. 47.Bélyegmúzeum, Mafitt e-mail: info@mafitt.hu